

1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

Levélcím: 1391 Budapest 62. Pf.: 211.

Telefon: (06-1) 472-8865, **Fax:** (06-1) 472-8860

Ügyszám: Vj/015/2016.

Iktatószám: Vj/015-44/2016.

A Gazdasági Versenyhivatal eljáró versenytanácsa a dr. Urbantsok Gábor ügyvezető által képviselt Unitravel Utazásszervező Kft. (1065 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 27.) eljárás alá vont vállalkozás ellen fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának feltételezett megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban – nyilvános tárgyalást követően – meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t .

Az eljáró versenytanács megállapítja, hogy az Unitravel Utazásszervező Kft. 2014-ben és 2015-ben közzétett katalógusában, illetve ugyanebben az időszakban a honlapján az „USA nyugati part és a legszebb nemzeti parkok” elnevezésű körutazással kapcsolatban közzétett kereskedelmi kommunikációjával megtévesztette a fogyasztókat azzal, hogy

- kényelmes terepjáró dzsippel való utazást ígért, miközben a dzsipeket egyes, önkéntesen jelentkező, illetve esetlegesen kiválasztott utasoknak kellett vezetniük, rotációs vagy egyéb, a kereskedelmi gyakorlat alapján előre nem látott módon,
- azt ígérte, hogy az ár tartalmazza a nemzeti park belépőket, azonban azt nem közölte, hogy ebbe a körbe nem tartoznak bele egyes, a programban szereplő és szükségszerűen meglátogatott állami és indián közösségek által fenntartott parkok, amelyek belépőjét így az ár nem tartalmazta (és ezen programok külön fizetendőként vagy fakultatívként sem kerültek egyértelműen megjelenítésre a kereskedelmi gyakorlatban),
- azt ígérte, hogy az ár tartalmazza a reggelit a szállásokon, miközben azt is kommunikálta, hogy külön fizetendő reggelik is vannak, illetve ténylegesen fizetnie kellett az utasoknak a reggeliért vagy csak a reggeli italt tartalmazta az ár.

A jogsértés megállapítása mellett az eljáró versenytanács a fenti magatartásért 1.600.000 Ft (azaz egymillió-hatszáz ezer forint) bírságot szab ki az Unitravel Utazásszervező Kft.-vel szemben, amely összeget a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557-00000000 számú bírságbevételei számlája javára köteles megfizetni a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül.

Ha a kötelezett a bírságfizetési kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, késedelmi pótlékot köteles fizetni. A késedelmi pótlék mértéke minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. A bírság és a késedelmi pótlék meg nem fizetése esetén a Gazdasági Versenyhivatal megindítja a határozat végrehajtását.

A határozat felülvizsgálatát a kézhezvételtől számított 30 napon belül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsánál benyújtott vagy ajánlott küldeményként postára adott keresettel lehet kérni. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a pert tárgyaláson kívül bírálja el, a felek bármelyikének kérelmére azonban tárgyalást tart, mely kérelmet az ügyfél a keresetlevelében terjesztheti elő.

INDOKOLÁS

I.

Az eljárás tárgya

1. A Gazdasági Versenyhivatal észlelte, hogy az Unitravel Utazásszervező Kft. az „USA nyugati part és a legszebb nemzeti parkok” fantázianevű, az Amerikai Egyesült Államokba irányuló utazását 2014-ben és 2015-ben olyan módon hirdette meg, hogy egyik típusú alkalmazott hirdetésből (pl. utazási prospektus, saját weboldalon közzétett útleírás) sem derült ki egyértelműen az utasok számára, hogy a külföldi célállomások közötti utazás – más körutazásokhoz képest rendhagyó módon – bérelt gépjárművekkel és az utasok köréből szervezett önkéntes sofőrök közreműködésével valósul meg. Ezzel az Unitravel Utazásszervező Kft. a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Fttv.) 6. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt tényállás megvalósításával valószínűsíthetően megsértette az Fttv. 3. § (1) bekezdésében előírt tilalmat.
2. A nemzeti parkokba szóló belépőjegyekkel kapcsolatban – az utazási katalógusban és a www.unitravel.hu weboldalon – megjelent tájékoztatás szerint az utazási csomag ára a nemzeti parkokba szóló belépőjegyek árát tartalmazza. A részletes útleírás tartalmazta továbbá az utazás során meglátogatandó valamennyi parkot. Az utazási csomag ára azonban a később megküldött részletes tájékoztató anyag szerint csak a nemzeti parkokba szóló belépőket tartalmazta, az egyéb állami vagy más fenntartású parkok belépőit, melyek látogatásáért belépőket kell fizetni, nem. Figyelemmel arra, hogy az utazási katalógus és a www.unitravel.hu weboldal semmilyen formában nem tartalmazta, hogy egyes parkok látogatásáért, melyek az utazási katalógusban szerepeltek, a részvételi díjon felül fizetni kell, a fogyasztók valószínűsíthetően nem megfelelő információkat kaptak a hirdetésekben az utazási csomag tényleges ára tekintetében, és az árban foglalt tételek tekintetében. Ezzel az Unitravel Utazásszervező Kft. az Fttv. 6. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt tényállás megvalósításával valószínűsíthetően megsértette az Fttv. 3. § (1) bekezdésében előírt tilalmat.
3. A Gazdasági Versenyhivatal észlelte továbbá, hogy a nevezett utazások utazási csomagok népszerűsítésére alkalmazott hirdetésekben az Unitravel Utazásszervező Kft. a csomag tartalmaként (illetve a részvételi díjban benne foglalt tételként) jelenítette meg a reggelit („kényelmes szállások reggelivel”), majd azt külön felszámításra kerülő tételként is feltüntette („Külön fizetendő: Főétkezések (+3 reggeli”). Így a tájékoztató anyagokban a reggeli árban foglalt jellegrével kapcsolatban a fogyasztók rendelkezésére bocsátott információk valószínűsíthetően egymásnak ellentmondóak, homályosak voltak. Ezzel az Unitravel Utazásszervező Kft. az Fttv. 7. § (1) bekezdésében foglalt tényállás megvalósításával valószínűsíthetően megsértette az Fttv. 3. § (1) bekezdésében előírt tilalmat.
4. A fentiekre tekintettel a Gazdasági Versenyhivatal 2016. február 22-én versenyfelügyeleti eljárást indított az Unitravel Utazásszervező Kft. ellen. A versenyfelügyeleti eljárás kiterjed az eljárás alá vont 2014. január 1-jétől kezdődően alkalmazott kereskedelmi gyakorlatára.

II.

Az eljárás alá vont

5. Az Unitravel Utazásszervező Kft. (a továbbiakban: eljárás alá vont) 2005. évben alakult, fő tevékenysége az utazásszervezés (jogelődje az Unitravel Bt. volt). A vállalkozás weboldalát (www.unitravel.hu) áttekintve látható, hogy számtalan típusú utazás szervezésével foglalkozik a vállalkozás, így tengerparti nyaralások, városlátogatások, körutazások, buszos utazások szervezésével. Az úti célok között találhatóak európai célok és távolabbi országok is elérhetőek a vállalkozás által kínált utazások segítségével.

6. A vállalkozás tulajdonosai kizárólag belföldi természetes személyek. A vállalkozás törvényes képviselője, dr. Urbantsok Gábor 50%-ot meghaladó mértékű szavazati joggal rendelkezik.¹
7. A Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal által vezetett, az utazásszervezéssel és utazásközvetítéssel foglalkozó vállalkozások közhiteles nyilvántartásában² U000663 számmal szerepel, vagyoni biztosítékkal rendelkezik.
8. Az átlagos munkavállalói statisztikai létszám 2015-ben 15 fő volt.³ A vállalkozás 2015-ben 3.032.131.000 Ft nettó árbevételt ért el. A kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény 3. § szerint kis- és középvállalkozásnak (a továbbiakban: KKV) minősül az a vállalkozás, amelynek összes foglalkoztatotti létszáma 250 főnél kevesebb, és éves nettó árbevétele legfeljebb 50 millió eurónak megfelelő forintösszeg, vagy mérlegfőösszege legfeljebb 43 millió eurónak megfelelő forintösszeg.
9. Továbbá nem ismert, hogy a vállalkozás más (jelentősebb árbevételt elérő, így a minősítés szempontjából figyelembe veendő) vállalkozásokkal egy gazdasági csoportba tartozna, így az eljárás alá vont KKV-nak minősül.
10. Az eljárás alá vont, illetve jogelődje ellen az alábbi versenyfelügyeleti eljárásokban mondott ki a Versenytanács jogsértést (a Vj/16/2010. számú versenyfelügyeleti eljárást a vizsgálat szüntette meg):
 - a Vj/2/1998. számú versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozatban a Versenytanács – 100.000 Ft bírság meghatározása mellett – megállapította, hogy a fogyasztók megtévesztésére alkalmas az eljárás alá vont vállalkozás 1997. évi programfüzetének az a tájékoztatása, amelyben olyan szolgáltatást ígért, amelyet a szerződés teljesítése során nem kívánt nyújtani;
 - a Vj/176/2006. számú versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozatban a Versenytanács – 1.000.000 Ft bírság meghatározása mellett – megállapította, hogy az eljárás alá vont a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított a Velence – Karintia, a Provence – Côte d’Azur és a Prága és dél-cseh kastélyok elnevezésű utakkal kapcsolatban a részvételi díjon (alapidíjon) felüli egyes, a fogyasztókat terhelő költségek vonatkozásában a 2006. évi kulturális körutazásokat, városlátogatásokat, csillagtúrákat és egzotikus felfedezőutakat népszerűsítő programfüzetében adott tájékoztatással, továbbá a 2006. évi kulturális körutazásokat, városlátogatásokat, csillagtúrákat és egzotikus felfedezőutakat, illetve a mediterrán üdüleket népszerűsítő programfüzeteiben tett piacelsőségi állításaival is;
 - a Vj/202/2007. számú, bírság kiszabása nélküli ügyben hozott határozatában a Versenytanács azt állapította meg, hogy az Unitravel Utazásszervező Kft. a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást tanúsított a 2007. évi kulturális körutazásokat, városlátogatásokat, csillagtúrákat és egzotikus felfedezőutakat, illetve a 2007. évi mediterrán üdüleket népszerűsítő programfüzeteiben tett piacelsőségi állításaival.
11. A fenti eljárásokat az eljáró versenytanácsnak abban a körben kellett figyelembe vennie, hogy ugyan az eljárás alá vont KKV-nek minősül, azonban az esetében a korábbi jogsértésekre tekintettel nem alkalmazható a figyelmeztetés intézménye.

¹ VJ/15-33/2016. számú feljegyzés melléklete

² A nyilvántartás 2016. április 18-ai adatokat tartalmaz (ellenőrizve: 2016. április 28.)

³ VJ/15-33/2016. számú irat

III.

Az érintett termék

Az érintett piac és a konkrét utazás egyes jellemzői

12. A versenyfelügyeleti eljárásban közvetlenül érintett termék az Unitravel Utazásszervező Kft. által szervezett „USA nyugati part és a legszebb nemzeti parkok” elnevezésű 14 nap/12 éjszakás körutazás, tehát az érintett szolgáltatás az eljárás alá vont utazásszervezői szolgáltatása ezen utazás esetében.
13. A vizsgálattal érintett utazás az utazás módjára tekintettel eltér a klasszikus értelemben vett körutazásoktól, tekintettel arra, hogy az utazás során az utasok szállítása az egyes programok között nem az utazásszervező által szervezett vagy külföldi/helyi sofőr és jármű igénybe vétele mellett történt, hanem bérelt személygépjárművekkel, melyek vezetésére az utasok önkéntes alapon jelentkeztek. Erre tekintettel a vizsgált utazás részben tekinthető ún. „fly and drive” típusú szolgáltatásnak.
14. Az eljárás alá vont honlapján jelenleg már maga az eljárás alá vont is elismeri, hogy ilyen típusú utazásról van szó (korábban, lásd a Vj/15-5/2016. számú jegyzőkönyvet az eljárás alá vont még elhatárolta az érintett terméket mint szervezett, vezetett utazást a „fly and drive” szolgáltatástól):
„Igazi természetjáró, felfedező túra kissé bakancsos formában (rövidebb túrákkal) és bevezetett/szervezett „Fly and Drive” jelleggel!”⁴
15. Magyarországon csak a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal (a továbbiakban: MKEH) által nyilvántartásba vett vállalkozások jogosultak utazásszervező- illetve közvetítő tevékenységet folytatni, így a piac kínálati oldalán ezen vállalkozások helyezked(het)nek el. Az utazásszervezők tevékenységére vonatkozó részletes szabályokat a 281/2008. (XI. 28.) Korm. rendelet tartalmazza.
16. A piac kínálati oldalán offline és online utazási irodák egyaránt tevékenykednek. A Központi Statisztikai Hivatal turizmus és vendéglátás 2014-es évi teljesítményére vonatkozó jelentésből⁵ megállapítható, hogy összesen 1318 vállalkozás foglalkozik utazásszervezéssel és/vagy utazásközvetítéssel, az üzemelő vállalkozások fele budapesti székhelyű. A piaci szegmens teljes nettó árbevétele 170 Mrd Ft volt 2013-ban. Egy, a Világgazdaság által 2014-ben végzett összehasonlításból⁶ megállapítható, hogy a piacon a legnagyobb szereplők: IBUSZ (12,4 Mrd Ft), OTP Travel (11,6 Mrd Ft), Neckermann, Green Travel (6,7 Mrd Ft), Fehérvár Travel, Vista (5 Mrd Ft), WECO (4,3 Mrd Ft). Ezen vállalkozások árbevételi adatai alapján látható, hogy bár az Unitravel Utazásszervező Kft. nem tartozik a kiemelhető hét legjelentősebb piaci szereplő közé, azonban nettó árbevétele alapján meghatározó szereplő a szegmensben, teljesítménye a nagyobb, ismertebb utazási irodák bevételeéhez közelít az elért 2014-es 3,2 Mrd Ft-os árbevételével.
17. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint továbbá 2015-ben a magyarok 17,3 millió – ezen belül 10,9 millió egy- és 6,4 millió többnapos – látogatást tettek külföldön, a többnapos utazások száma 14%-kal emelkedett. Tehát a piacon jellemzően jelentős kereslet mutatkozik a külföldi, akár egy-, akár többnapos utazások tekintetében. A magyarok közel 51 millió napot töltöttek el külföldön, tartózkodási idejük 6,6%-kal nőtt 2014-hez képest, ez a több napra külföldre látogatók esetében 8,1%-os növekedést jelentett. A több napra látogatók átlagos tartózkodási ideje 5,9 és 6,8 nap között ingadozott 2015 folyamán. 2015-ben a magyar utazók 633 Mrd forintot fordítottak

⁴ http://www.unitravel.hu/korutazas/usa_nyugati_part_esa_legszebb_nemzeti_parkok/1413

⁵ <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jeltur/jeltur14.pdf>

⁶ <http://www.vg.hu/vallalatok/turizmus/stabilabb-utazasi-irodak-az-ibusz-az-otp-travel-es-a-neckermann-az-elen-428699>

külföldi utazásukhoz kapcsolódóan termékekre és szolgáltatásokra. Ebből a turisztikai kiadások összege 507 Mrd forint volt.⁷

18. Az eljárás alá vont az érintett termékből 2014-ben 14.923.029 Ft⁸, 2015-ben 18.114.827 Ft⁹ (összesen 33.037.856 Ft) árbevételt realizált. A vizsgálattal érintett időszakban a következő négy időpontban indult utazás: 2014. április 24., 2014. október 9., 2015. május 3., 2015. október 9. Az utazások ára az időponttól és a szobák ágyszámától függően 279.500 – 369.500 Ft között, az utasok által szükségszerűen fizetendő reptéri és üzemanyag illeték 125.900 – 139.900 Ft között volt.

Az utazási szerződés

19. Az utazási szerződés általános szerződési feltételei (a továbbiakban: ÁSZF) tartalmazzák az utazásszervező és az utas közötti jogviszony legfontosabb elemeit. A mindenkor hatályos utazási szerződés elérhető a www.unitravel.hu weboldalon, valamint az aktuális katalógus utolsó előtti oldalán. Egyes, adatszolgáltatás teljesítésére felhívott utasok szintén csatolták az utazási szerződés általános szerződési feltételeit.¹⁰
20. A szerződés 2. pontja értelmében az utazási szolgáltatás részletes tartalmát az általános utazási feltételek és az Unitravel Utazásszervező Kft. által kiadott utazási ajánlat (tájékoztató, szórólap, egyéb kiadvány, hasznos tudnivalók) tartalmazza.
21. A szerződés 3. pontja rögzíti, hogy az utas kijelenti, miszerint az utazási ajánlatban foglalt részletes feltételeket megismerte, azokat elfogadja. A feltételek 4. pontja értelmében a szerződés aláírásakor az utas 40% előleg fizetésére köteles. A fennmaradó összeg megfizetésének legkésőbbi időpontja az utazás megkezdése előtti 30. nap.
22. A szerződés 5. pontja az on-line megrendelés esetén a szerződés létrejöttével kapcsolatban tartalmaz előírásokat.
23. A szerződés 8. pontja az utas elállása esetére vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza, mely szerint repülő utazás esetén az utas elállása során a felmerült költségek megtérítéseként bánatpénzt fizet:
- 15 %-ot az utazás megkezdése előtti 60-36. nap közötti elállás esetén,
 - 30%-ot az utazás megkezdése előtti 35-22. nap közötti elállás esetén,
 - 60%-ot az utazás megkezdése előtti 21-14. nap közötti elállás esetén,
 - 80%-ot az utazás megkezdése előtti 13-6. nap közötti elállás esetén,
 - 100%-ot az utazás megkezdése előtti 5-0. nap közötti elállás esetén illetve elállás nélkül.
24. A lemondási határidőt megelőző elállás esetén a bánatpénz mértéke 100.000 Ft/fő feletti részvételi díj esetén 10.000 Ft/fő (ÁSZF 10. pontja).
25. A kiválasztott szálláshely túltöltése esetén az Unitravel Utazásszervező Kft. fenntartja magának a jogot, hogy azt azonos kategóriájúra cserélje. Ugyanez igaz a programokra is.
26. Az ÁSZF egyes rendelkezései a vizsgált időtartam alatt részben módosultak a rendelkezésre álló adatok alapján. A 2014. évi katalógusban szerepelt a fentebb ismertetett 10. pont, mely szerint az utas lemondási díjat köteles fizetni. Ez a 2015. évi katalógusban nem látható, azonban a VJ/15-

⁷Forrás: Statisztikai Tükör, 2016. március 4., Nemzetközi utazások, 2015. IV. negyedév.

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/nku/nku1512.pdf>

⁸ Eredetileg B/1331-8/2015. számú adatszolgáltatás mellékleteként csatolt főkönyvi kivonat alapján, átemelve a VJ/15-27/2016. számú feljegyzés 4. számú mellékleteként.

⁹ Eredetileg B/1331-5/2015. számú beadvány 4-5. számú kérdésekre adott válasza alapján, átemelve a VJ/15-27/2016. számú feljegyzés 2. számú mellékleteként.

¹⁰ VJ/15-21/2016. számú beadvány 1. számú melléklete.

21/2016. számú irat 1. számú mellékleteként egy utazását 2015-ben megvásárló fogyasztó a 2014. évvel azonos tartalmú szerződést csatolt be.

A szolgáltatás megrendelése

27. A versenyfelügyeleti eljárással érintett utazásokat az utasok az eljárás alá vontnál közvetlenül (személyesen vagy e-mailben), vagy közvetítő utazási iroda segítségével tudták megkötni.
28. Az eljárás alá vont által csatolt részletes utaslista¹¹ (lásd a jelen határozat II. számú mellékletét) alapján megállapítható, hogy közvetlenül az eljárás alá vont vállalkozásnál 38 utas kötött szerződést az „USA nyugati part és a legszebb nemzeti parkok” elnevezésű utazás vonatkozásában, a többi utas közvetítón keresztül rendelte meg az érintett utazást.
29. Az utazások megrendelését követően az eljárás alá vont visszaigazolást küldött a fogyasztók részére.¹² A visszaigazolás¹³ (amely időben szorosan követi az utazás megrendelésének időpontját) egy pénzügyi elszámolás, mely igazolja azt, hogy az utas foglalását nyilvántartásba vették, továbbá tartalmazza a fizetendő teljes összeget.

IV.

A vizsgált kereskedelmi gyakorlat

30. Az eljárás alá vont az „USA nyugati part és a legszebb nemzeti parkok” elnevezésű amerikai utazást 2014-ben és 2015-ben összesen négy időszakra vonatkozóan hirdette meg alapvetően azonos kereskedelmi gyakorlattal. Az eljárás alá vont 2016-ban módosította a kereskedelmi gyakorlatát.

A vizsgált kereskedelmi gyakorlat (a szerződéskötés előtt közzétett kereskedelmi gyakorlat)

31. Az eljárás alá vont a vizsgálatl érintett utazást az alábbi csatornákon népszerűsítette:

Kommunikációs eszköz megnevezése	Kommunikációs eszköz megjelenési jellemzői	Kommunikációs eszköz költsége (Ft)
katalógus/prospektus (évente kétszeri – nyári és téli – megjelenés)	2014., 32.000 példány, 60 oldal terjedelem ¹⁴	3.140.659 ¹⁵
	2015., 29.000 példány 52 oldal terjedelem ¹⁶	2.657.653 ¹⁷
www.unitravel.hu weboldal (a főoldalon banner és aloldal, folyamatos megjelenés)	honlap egészének látogatottsága: 345.406 fő (2014.), 333.348 fő (2015.) ¹⁸	

32. A kommunikáció vizsgálat szempontjából releváns részei a következők:¹⁹

¹¹ VJ/15-32/2016. számú adatszolgáltatás melléklete

¹² VJ/15-5/2016. számú jegyzőkönyv 2. oldala és VJ/15-32/2016. számú adatszolgáltatás mellékleteként csatolt excel táblázat utolsó két oszlopa alapján.

¹³ VJ/15-6/2016. számú adatszolgáltatás

¹⁴ VJ/15-13/2016. számú adatszolgáltatás melléklete alapján

¹⁵ VJ/15-13/2016. számú adatszolgáltatás melléklete alapján, mely a vonatkozó számla másolatát tartalmazza.

¹⁶ VJ/15-13/2016. számú adatszolgáltatás melléklete alapján

¹⁷ VJ/15-13/2016. számú adatszolgáltatás melléklete alapján, mely a vonatkozó számla másolatát tartalmazza.

¹⁸ VJ/15-32/2016. számú adatszolgáltatás melléklete szerint. Az adat a teljes weboldalra vonatkozik, nem az érintett utazás oldalára.

¹⁹ A katalógusok tartalmát a határozat I. számú melléklete ismerteti a Vj/15-13/2016. és a Vj/15-27/2016. számú iratok alapján

Kommunikációs eszköz megnevezése	Tájékoztató „bokszt” tartalma
Katalógus/prospektus	<p>USA WEST – A LEGSZEBB NEMZETI PARKOK 14 NAP/12 ÉJ²⁰ Időpont: 2014. okt. 9-22. Részvételi díj: 4 fő/szoba elhelyezéssel: 289.500 Ft 2 fő/szoba elhelyezéssel: 339.500 Ft illeték+jegykiállítási díj: 129.000 Ft Ár tartalmazza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kényelmes szállások reggelivel - Utazás kényelmes terepjáró dzsippel - Repülőjegy (Frankfurti átszállással) - Unitravel és helyi idegenvezetők - Nemzeti park belépők (!) <p>Külön fizetendő:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Főétkezések (+3 reggeli) <p>Elhelyezés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - színvonalas és karakteres természetközeli motelek/fogadók (7 éj) tágas, fürdő/WC-s szobákban. - Elővárosi lodge-okban (pl. Travelodge 3 éj) - Las Vegas központi fekvésű Baymont Inn-ben (2 éj).
	<p>USA –WEST²¹ Túrák Földünk legszebb nemzeti parkjaiban Május 3-16. 14 nap/12 éj Részvételi díj: 4 fő/szoba elhelyezéssel: 319.500 Ft 2 fő/szoba elhelyezéssel: 345.500 Ft 3 fő/szoba elhelyezéssel: 369.500 Ft MAGYAR IDEGENVEZETÉSSEL! AZ ÁR TARTALMAZZA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - barátságos motel jellegű szállások reggelivel, TV, WIFI-vel - utazás kényelmes terepjáró dzsippel - repülőjegy - magyar túravezetés és navigáció - nemzeti park belépők!!! <p>KÜLÖN FIZETENDŐ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reptéri és üzema. illetékek: 139.900 Ft - ESTA regisztrációs díj - biztosítások
	<p>USA WEST – A LEGSZEBB NEMZETI PARKOK 14 NAP/12 ÉJ²² Időpont: okt. 9-22. Tervezett létszám: 16-22 fő Felár: 11-15 főig: 13900 Ft Részvételi díj: 4 fő/szoba elhelyezéssel: 319.500 Ft</p>

²⁰ Vj/15-27/2016. számú irattal átemelt B/1331-5/2015. számú adatszolgáltatás 2. számú melléklete: 2014. nyári katalógus

²¹ Vj/15-27/2016. számú irattal átemelt B/1331-5/2015. számú adatszolgáltatás 3. számú melléklete: 2014/2015. téli katalógus

²² Vj/15-27/2016. számú irattal átemelt B/1331-5/2015. számú adatszolgáltatás 4. számú melléklete: 2015. nyári katalógus

Kommunikációs eszköz megnevezése	Tájékoztató „bokszt” tartalma
	<p>3 fő/szoba elhelyezéssel: 349.500 Ft 2 fő/szoba elhelyezéssel: 369.500 Ft Reptéri illeték és üzemanyag felár: 139.900 Ft Ár tartalmazza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kényelmes szállások reggelivel - Utazás kényelmes terepjáró dzsippel - Repülőjegy - Unitravel és helyi idegenvezetők - Nemzeti park belépők (!) <p>Külön fizetendő: - Főétkezések (+3 reggeli)</p> <p>Elhelyezés: színvonalas és karakteres motelekben, hotelekben</p>
<p>www.unitravel.hu²³ (folyamatos tartalom, változó időpontokkal, árakkal)</p>	<p>„Időpont: 2015. okt. 9.-22. 4 fő/szoba elhelyezéssel: 319.500 Ft 3 fő/szoba elhelyezéssel: 349.500 Ft 2 fő/szoba elhelyezéssel: 369.500 Ft Reptéri illeték és üzemanyag felár: 139.900 Ft²⁴ Ár tartalmazza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kényelmes szállások reggelivel - Utazás kényelmes terepjáró dzsippel - Repülőjegy - Unitravel és helyi idegenvezetők - Nemzeti park belépők (!) <p>Külön fizetendő: - Főétkezések (+3 reggeli) - Biztosítások - Két természetvédelmi belépő: Antelope Canyon 35 USD és Monument Valley 30 USD (mert ezek nem az állami hatóság, hanem a helyi indián közösség felügyelete alatt állnak) - ESTA regisztráció - reptéri és egyéb illetékek 139.900”</p>

33. 2016-ban megváltozott az eljárás alá vont honlapja az adott utazás kapcsán:

„(...)

Ár tartalmazza:

** barátságos motel jellegű szállások reggeli itallal*

²³ A B/1331/2015. számú bejelentés melléklete alapján (12. lap)

²⁴ A vizsgált időszakon belül az árak és az időpontok ételemszerűen változtak (lásd a Vj/15-36/2016. számú iratban), illetve a 2014. április-májusi programra vonatkozóan még az alábbi tájékoztató volt az „ár tartalmazza” információk között:

Ár tartalmazza:

- * Kényelmes szállások reggelivel
- * Utazás kényelmes terepjáró dzsippel (üzemanyag és behajtási költségekkel)
- * Repülőjegy (Frankfurti átszállással)
- * Magyar túravezetés
- * Nemzeti park belépők (!)

* Utazás kényelmes autókkal rotációs vezetésben

* Repülőjegy

* Magyar túravezetés és navigáció

* Nemzeti park belépők (!)

(...)

Utazás módja:

(...)

* *Helyszínen: 4 db 5-6 fős terepjáró autót foglalunk a 14 napra a kb. 3800 km megtételéhez. Az első autót a gyakorlott túravezető [...], az utolsó autót a segéd túravezető vezeti végig. Az út során konvojban haladó 4 autó közül a két középsőhöz várjuk kedves Utasaink közül azok jelentkezését, akik kedvet éreznek a nem megerőltető (napi átlag 270 km) vezetéshez az igazi „Vadnyugat” különleges tájain!*

Amennyiben valaki – megfelelő rutin birtokában – a teljes úton vállalja 1 autó vezetését, szíves közreműködését Unitravel árkedvezménygel honorálja. Másfelől 1 autóra értelemszerűen 2 akár 3 vezető is összeállhat rotációs alapon, a jelentkezők számától függően. Minthogy nem helyi busszal/ sofőrrel járjuk be az úti programot, így naponta bővebb idővel rendelkezvén még több rendkívüli látnivaló megtekintésére nyílik lehetőség az út során. Tapasztalt, kitűnő helyismerettel rendelkező túravezetőnk olyan helyekre (pl. slot kanyonok) is elviszi a csoportot, melyek az átlagos / standard programban nem szerepelnek.

34. A részleteken belül megjelenik egy hasznos tudnivaló ablak (fül) is,²⁵ amin belül az utazás módja olvasható (a fentiek szerinti tartalommal).

Utólagos, a szerződés kötést követő tájékoztatások

35. Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint az utazások megkezdése előtt néhány héttel ún. utastájékoztatót küldött az ügyfeleknek:

- a 2014. április 24-ei utazás esetében 2014. március 13-án,
- a 2014. október 9-ei utazás esetében 2014. szeptember 29-én,
- a 2015. május 3-ai utazás esetében 2015. április 21-én,
- a 2015. október 9-ei utazás esetében 2015. szeptember 21-én.

36. A kiküldött tájékoztató részletes információkat tartalmaz arról, hogy a szállások pontosan hol helyezkednek el, illetve az utazásnak mi a pontos menetrendje. Az utazással kapcsolatban szintén tartalmazza azt, hogy milyen típusú gépjárműveket béreltek az utasok számára, illetve, hogy az ülésrend nincs „kőbe vésve.”²⁶

37. Figyelemfelhívást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy „minden gépkocsiveető (+1 fő hozzátartozó tartalékként) feltétlenül hozza magával a *plasztik jogosítványát is*”. A tájékoztató expressis verbis nem rögzíti, hogy az autók vezetése miként valósul meg, tehát, hogy az utasok köréből szervezett önkéntes sofőrök közreműködésével.

38. Az utazásokon résztvevő fogyasztók esetében a szerződés kötése, a visszaigazolások és az utastájékoztatók kiküldésének időpontját tartalmazó részletes táblázatot a határozat II. számú melléklete tartalmazza.

39. Tekintettel arra, hogy a 2015. évi őszi utazással kapcsolatban tárt fel a vizsgálat több iratot, így ezen utazással kapcsolatban egyéb utólagos tájékoztatások is ismertek. Az eljárás alá vont 2015. szeptember 7-én is küldött egy levelet az ügyfeleinek, amely dokumentumot több utastól is beszerezte a Gazdasági Versenyhivatal, így az rendelkezésre áll például a VJ/15-26/2016. és a

²⁵ http://www.unitravel.hu/korutazas/usa_nyugati_part_esa_legszebb_nemzeti_parkok/1413/kekbox/22

²⁶ VJ/15-26/2016. számú adatszolgáltatás mellékleteként, illetve több egyéb iratban is fellelhető.

VJ/15-27/2016. számú iratok mellékleteként. A beszerzésekre is figyelemmel megállapítható, hogy az a tájékoztató is egy sablonlevél, melyet valószínűsíthetően több utas is kézhez kapott.

40. A 2015. szeptemberi 7-i e-mail releváns tartalma az alábbi:

„(...) A jelen tervezés szerint, rotációs jelleggel tehát váltott vezetéssel, a 3 autó vezetését osztanánk fel a 8 férfi utas között: a 4 fős Avengert vezeti 2 utastárs, míg a 6 főkre foglalt Grand Caravan-t 3-3 utastárs vezetheti felváltva, óránkénti cserével.

Köszönjük mielőbbi visszajelzését, hogy Ön – a többi férfi utastárshoz hasonlóan – érvényes jogosítvány birtokában vállalja-e a fent vázolt rotáció mellett a kényelmes új autó vezetését!?”

41. Az eljárás alá vont 2015. október 7-én újabb kiegészítő információkat tartalmazó levelet küldött ki az utastájékoztató óta felmerült kérdések kapcsán. A levél szerint²⁷ extra belépőként az alábbi parkbelépők merültek fel:

„Természetvédelmi belépők State Parkokba:

- Antelope Canyon: 37 USD/fő
- Monument Valley: 8 USD/fő
- Dead Horse State Park: 10 USD/autó
- Petrified Forest: 10 USD/autó
- Kodachrome State Park: 8 USD/autó (...)

42. A tájékoztatás továbbá azt is tartalmazza, hogy „a reggelik kapcsán szeretnénk pontosítani, hiszen a katalógusban nem pontos a leírás. 4 reggelit biztosítunk, (...) a többi napon pedig a Motelek reggeli italt (...) biztosítanak.”

43. A vizsgálat a 2015. őszi utazásban részt vevő egyes fogyasztókat adatszolgáltatás keretében arra hívta fel, hogy jelöljék meg, hogy mely napon kötöttek a vállalkozással (illetve az általa szervezett utazásra vonatkozóan) szerződést, mely napon és kitől kaptak visszaigazolást, illetve tájékoztatást, illetve mely időpontban szereztek tudomást a rotációs vezetésről:

Beérkezett irat száma	Utazási szerződés megkötése	„TÁJÉKOZTATÓ” kézhez vétele (dátum)	Utastájékoztató kézhez vétele (dátum)	Egyéb
VJ/15-21/2016.	2015.07.14.	2015.09.07.	internetről	„Csak a befizetőt követően küldték meg a teljes tájékoztatót”
VJ/15-22/2016.	2015.05.14. ²⁸	utazás előtt egy héttel	-	„Csak az érkezés napján kérdezték meg, hogy önként ki akar vezetni.”
VJ/15-24/2016.	2015.05.27. ²⁹	-	2015.09.28. ³⁰	„Csak a fenti értekezleten, szóban értesültem arról, hogy az utasok közül verbuválják a sofőröket. Semmilyen írásos tájékoztatót nem kaptam erről.” 2015. október 7-én kapta meg a „KIEGÉSZÍTŐ INFORMÁCIÓK AZ USA PROGRAMHOZ”
VJ/15-26/2016.	2015.06.19.	2015.09.07.	2015.09.22.	A 2015.09.07-ei e-mailben szerepelt először, hogy az utasoknak kell vezetniük.
VJ/15-30/2016.	2015.06.27. ³¹	-	2015.09.21.,	A „saját vezetés” a felkészítő előadáson

²⁷ Eredetileg B/1331/2015. számú bejelentés melléklete, átemelve a VJ/15-27/2016. számú irat mellékleteként.

²⁸ VJ/15-32/2016. számú adatszolgáltatás melléklete

²⁹ A fogyasztónak két, különböző dátumozással ellátott szerződést is küldtek. Az egyiket 2015. május 27-én, mely a megrendelés és visszaigazolás időpontja is volt, a másikat 2015. szeptember 7-én.

³⁰ Az utas előadása szerint a tájékoztatót a felkészítő megbeszélésen vette át az eljárás alá vont munkatársától.

³¹ VJ/15-32/2016. számú adatszolgáltatás mellékleteként csatolt részletes utaslista alapján.

			2015.09.28.	kerül először szóba.
--	--	--	-------------	----------------------

44. Az utasok által csatolt dokumentumok, nyilatkozatok alapján a 2015 októberében megvalósult utazás esetében az alábbi utólagos tájékoztatások történtek meg:
- 2015. szeptember 7-én az utasok egy része a „TÁJÉKOZTATÓ” elnevezésű dokumentumot kapta meg,
 - 2015. szeptember 21-én/22-én az utasok az utastájékoztatót kapták meg,
 - 2015. szeptember 28-án a személyes felkészítés történt meg,
 - 2015. október 7-én egyes utasok további, „KIEGÉSZÍTŐ INFORMÁCIÓK AZ USA PROGRAMHOZ” elnevezésű dokumentumot kapták kézhez.
45. Az érintett utazások helyi túravezetője – akinek a meghallgatását³² az eljárás alá vont vállalkozás indítványozta – úgy nyilatkozott, hogy ő az utazási helyi részleteiről tud információval szolgálni. Előadta továbbá, hogy az érintett utazás közös utazás, melyről az utasok előzetesen részletes tájékoztatást kapnak még az indulást megelőzően. A tájékoztatás részleteiről elmondta, hogy a részletes tájékoztatás e-mailben történik, illetve az utazás megkezdése előtt két héttel személyes találkozásra is sor kerül.
46. Az utaspanaszokkal kapcsolatban a tanú előadta, hogy arról nincs tudomása, de az utasok körében olykor előfordul elégedetlenség, például mivel az utasok nincsenek mindig tisztában az autóbérlés szabályaival (nem biztos, hogy olyan autót kap a bérlő, amelyet kiválasztott, hanem amilyen rendelkezésre áll a kölcsönzőben), illetve problémát okozhat, ha a bérelt autó csomagtartója az utasok csomagjaihoz képest kisebb.
47. A tanú a rotációs vezetéssel kapcsolatos utaspanaszról sem tudott. Előadása szerint az ő telefonszámát az utasok hónapokkal korábban megkapják, nála is lehet tájékozódni, ha valakinek a rotációs vezetés a figyelmét elkerüli, az az utas saját figyelmetlenségéből is fakadhat.
48. A biztosított reggelikkel kapcsolatban előadta, hogy tudomása szerint az utazási csomag étkezés nem tartalmaz. Bizonyos szállások biztosítanak reggelit, ezt azonban csak a helyszínen tudják meg jellemezni. Előadása szerint volt már arra példa, hogy a szálláshely feltüntette a reggelit, azonban a helyszínen kiderült, hogy az csak egy kávé vagy gyümölcslevet takar.
49. A helyszínek és a fakultatív programok egymáshoz való viszonya kapcsán előadta, hogy arra még nem volt példa a négy megtartott utazás során, hogy valamely utas egyik vagy másik fakultatív programon ne akart volna részt venni. Ha ilyen előfordult volna, akkor a helyszínen keresne valamilyen alternatívát vagy ajánlana az utasnak egyéb látnivalót. Példaként az Antilope Canyont említette, ahol a fakultatív program helyszínétől hét mérföldre van a szállás, tehát akár vissza is tudná vinni oda az utast.
50. Az ügyfél kérdései nyomán a tanú előadta továbbá, hogy az utasok tudatában voltak annak, hogy a gépjárművet utastárs vezeti, az eljárás alá vont által valószínűsített bejelentő személy nem kérte, hogy ülhessen át másik autóba. Az autók közötti összeköttetés ablakra szerelhető magyar zászlóval, telefonnal és CB rádióval valósul meg a túra során. Arra a kérdésre, hogy volt-e olyan utas, aki a minimális számú extra belépőről ne tudott volna, a tanú úgy nyilatkozott, hogy *„nem volt olyan. Még azok az utasok is, akik nem vesznek részt az előzetes eligazításon, a túra első napjaiban ők is mindenről részletesen értesülnek, így a túra további részei a részt vevők igényeihez lehető legjobban alkalmazkodva kerülnek kialakításra.”*

³² VJ/15-8/2016. számú jegyzőkönyv szerint

V.

Az eljárás alá vont álláspontja

Az eljárás alá vont személyes meghallgatása során előadott jogi álláspontja³³

51. Az ügyfél személyes meghallgatása során felhívta a Gazdasági Versenyhivatal figyelmét arra, hogy az alapvető tényállás helytelenül került megállapításra. Álláspontja szerint ennek alapján az Fttv.-t sem sértette meg a cég, még a bejelentő esetében sem.³⁴
52. Előadása szerint álláspontját dokumentumokkal tudja alátámasztani. Előadta, hogy az utasok tájékoztatásának három pontja van. Egyrészt, amikor a viszonteladói iroda megrendeli az utazást, akkor azt az Unitravel Utazásszervező Kft. visszaigazolja, majd ugyanazon a napon küld egy tájékoztatást, hogy a túravezetővel és a bérelt járművekkel hogyan történik az utazás. Másrészt az indulás előtt 2-3 héttel elküld a vállalkozás egy utastájékoztatót. A harmadik pont, amikor az utazás megkezdése előtt 10 nappal egy személyes eligazítást tartanak a túravezető és az utazási referens részvételével.
53. Előadása szerint ezek voltak azok a konkrét tájékoztatások, melyek alapján az utasok tudhatták, hogy a vezetés nem minden autó esetében fog az Unitravel Utazásszervező Kft. munkatársai által történni. A szállítás módról (dzsip) az utasok előadása szerint már a katalógusból tudomást szerezhettek.

Az eljárás alá vont VJ/15-13/2016. számú beadványában kifejtett jogi álláspontjának ismertetése

54. Az eljárás alá vont 2016. március 24-én érkezett VJ/15-13/2016. számú beadványában előadta, hogy álláspontja szerint már a Gazdasági Versenyhivatal részére 2015. szeptember 7-ei keltezésű levéllel elküldött dokumentumokkal bizonyította az Unitravel Utazásszervező Kft., hogy az utasok már a foglalás napján tudatában volt annak a ténynek, miszerint a hivatásos túravezetőn túl további utastársak is vezetni fognak autókat. Előadása szerint ennek tudatában az utasok törölhették volna a foglalásukat, azonban ilyen aggály nem érkezett hozzájuk sem utastól, sem a viszonteladó iroda részéről.
55. Az eljárás alá vont szerint a megrendelés visszaigazolásával egyidejűleg küldött ún. utazási tájékoztató és az indulás előtt két héttel kiküldött utastájékoztató is tartalmazta, hogy egyes autókat önkéntes alapon utastársak fognak vezetni. Kiemelte továbbá, hogy a 2015. őszi utazás előtt megtartott felkészítőn, amelyet a túravezető és az utazás referense tartott, 21 utasból 12 részt vett. A szóban forgó csoport esetében a 21 utasból 3 fő vállalt vezetést, ez mindösszesen a résztvevők 14%-a.
56. Előadta továbbá, hogy a túravezető az utazás 2. napján az egész programra kiterjedő tájékoztatót tartott, melynek tartalma volt az ültetési és vezetési rend is.
57. Az eljárás során kérte továbbá figyelembe venni, hogy az Unitravel Utazásszervező Kft. (illetve Bt. jogelődje) 1991 óta folyamatosan plusz eredménnyel zárt, mely után jelentős összegű adót fizetett be, továbbá számos munkahelyet teremtett és tart fenn a mai napig. Kiemelte továbbá, hogy nem szeretné, ha egy rosszindulatú utas miatt a Gazdasági Versenyhivatal anyagilag nehéz helyzetbe hozná a vállalkozást, különösen most, mikor az internet térhódítására és a fokozódó terrorveszélyre figyelemmel az utasok száma jelentősen csökkent.
58. Az eljárás alá vont előadta továbbá, hogy az eljárás miatt módosított a 2016-os katalógus szövegezésén, jelenleg már szövegszerűen szerepel a katalógusban is, hogy az út során az utasok önkéntesen vezetnek.

³³ VJ/15-5/2016. számú jegyzőkönyv

³⁴ Az eljáró versenytanács kiemeli, hogy a vizsgáló többször felhívta az ügyfél figyelmét arra, hogy a bejelentéssel összefüggő eljárás elkülönül a versenyfelügyeleti eljárástól.

Az eljárás alá vont VJ/15-32/2016. számú beadványában kifejtett jogi álláspontjának ismertetése

59. Az eljárás alá vont kifejtette, hogy a Budapest Főváros Kormányhivatalának Műszaki, Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály, Fogyasztóvédelmi Osztálya ugyanazon személy által tett bejelentés kapcsán indult vizsgálatot megszüntette, erre tekintettel az eljárás alá vont joggal vélelmezheti, hogy a Gazdasági Versenyhivatal sem hozhat marasztaló határozatot, ha a társhatóság sem hozott.

60. Az eljárás alá vont méltányossági okként jelölte meg a bírság kiszabása körében a nehéz turisztikai helyzetet, melyben az utazási iroda a túlélésért küzd. A méltányosságon túl kiemelte, hogy a bírság mellőzése azért is szükséges, mivel az Unitravel Utazásszervező Kft. jogsértést nem követett el.

Az eljárás alá vont álláspontja a versenytanácsi szakban

61. Az eljárás alá vont az eljáró versenytanács Vj/15-37/2016. számú előzetes álláspontját 2016. szeptember 6-án vette át, arra írásban észrevételt nem tett, a tárgyalásra vonatkozó kérelmét a 2016. szeptember 27-i határidőt követően 2016. szeptember 29-én nyújtotta be e-mail-en. A versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson³⁵ az eljárás alá vont a kése delme kimentésére iratokat (két utaslista, valamint egy e-mail) nyújtott be. A csatolt utaslisták szerint az ügyvezető 2016. szeptember 7-én kiutazott Budapestről a korfui nemzetközi reptérre, szeptember 27-én pedig a rodoszi nemzetközi reptérről Budapestre utazott.³⁶

62. Az eljárás alá vont csatolt továbbá egy e-mailt, melynek értelmében az eljárás alá vont 2015. szeptember 7-én a pécsi utazási irodát egy szerződő személy kapcsán tájékoztatta a visszaigazolással együtt az utazásról is egy önálló mellékletben (a mellékleteket az eljárás alá vont külön nem csatolta).

63. A versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson³⁷ a korábbiak fenntartása mellett az eljárás alá vont az alábbiakat adta elő, illetve emelte ki:

- az eljáró versenytanács kifejezett kérdésére megerősítette, hogy semmit nem kér üzleti titokként kezelni,
- az eljáró versenytanács kérdésére előadta, hogy az eljárás alá vont köti a gépjármű bérleti szerződést a bérbeadó társasággal, de az önkéntes sofőrök jogosítványainak az adatai szerepelnek a bérleti szerződésekben,
- 25 éve működő, tisztességes vállalkozásról van szó, az eljárás alá vont jó szakmai hírnévvel rendelkezik, számos partnervállalkozással hosszú távon jól együttműködik, nem célja a fogyasztók megtévesztése,
- a jelen ügyben érintett termék nem egy szokásos utazás-fajta, a túravezető személye (is) különleges élményeket, hozzáadott értéket biztosít, az eljárás alá vontnak nincs versenyelőnye, ilyen jellegű programot más nem kínál,
- ha félrevezette volna az ügyfeleit, azok kártérítési igénnyel léptek volna fel, de nem volt ilyen igény, illetve fogyasztói fellépés az utazással kapcsolatban,
- a versenyfelügyeleti eljárás során több száz munkaórás terhet jelentő beadványokat csatolt, mindent benyújtott már, ismertette az álláspontját is,

³⁵ Vj/15-43/2016. számú irat

³⁶ Ugyan a tárgyalási kérelemnek az eljáró versenytanács helyt adott, azonban megjegyzi, hogy a joggyakorlat értelmében az ügyvezető távolléte nem akadályozhatja egy vállalkozás működését, így a versenyfelügyeleti eljárásban való részvételét, jogai vagy kötelezettségei gyakorlását.

³⁷ Vj/15-43/2016. számú irat

- aki egy ilyen utazásra jelentkezik, attól elvárható, hogy utánakérdezzen, ha az utazási forma (dzsippel történő utazás), illetve egy dzsip közismert férőhelyeinek száma (4-5 fő) és az utazók számának (20-22 fő)³⁸ a megjelölése alapján valamit nem ért,
- kérdésként tette fel, hogy a bejelentőnek nem lett volna-e kötelezettsége/lehetősége utánajárni, utánakérdezni az utazási formával kapcsolatban,
- a szerződéskötés utáni tájékoztatás valójában szerződéssel párhuzamos, egyidejű tájékoztatás, ha valaki felkereste volna az eljárás alá vontat elállási kéressel, akkor rugalmasan járt volna el,
- álláspontja szerint a szerződéssel egyidejűleg megküldött tájékoztatások mindenről informálnak,
- az utazás során nem megerőltető útszakaszok, gyér forgalom, jó útviszonyok vannak, csak a városi szakaszokon nagyobb a forgalom, illetve a magatartás megítélésénél figyelembe kell venni, hogy az utasoknak csupán mintegy 10%-a vezetett,
- nem arról volt szó, hogy az utasoknak fogalmuk sem lett volna az utazásról,
- a 2016-os katalógusban már egész oldalas hirdetések jelentek meg, korábban féloldalas hirdetések voltak: a módosítást ez tette lehetővé, de nem azért módosított, mert elismerte volna a felelősségét,
- nemzeti parkokba az eljárás alá vont által vásárolt éves belépőkkel mentek az utasok, de az állami és indián parkokba nem érvényes ez az éves belépő, ezért ezeket külön meg kellett vennie az utasoknak, azonban az összegek nem jelentősek,
- a fogyasztóknak lehetősége volt nem részt venni a külön fizetős programokban, akkor is kimaradhatott egy programból valaki, mert fáradt vagy nem kíván költeni,
- az eljárás alá vont jogszerűen működik, sok adót és járulékot fizet, így nem érti, hogyan került ebbe a bírsággal fenyegető helyzetbe, ugyanis amit ígért, azt be is tartja,
- irreális az előzetes álláspontban megfogalmazott elvárás, ha lehettek is hiányosságok a kommunikációban, megtevesztésre akkor sem került sor,
- a szállásokon kínált reggeli egyszerű, szolid, azonban a motelek más (magasabb) színvonalat képviselnek mint Magyarországon, és bár valóban előfordultak ellentmondások a reggelivel kapcsolatban a kommunikációban, igyekezett azt tisztázni, megoldani,
- kérte figyelembe venni a piaci nehézségeket: egyrészt a nemzetközi folyamatokat, másrészt azt a tendenciát, hogy az internetes keresési lehetőségekkel egyre kevésbé veszik igénybe a fogyasztók az utazásszervezők közreműködését,
- álláspontja szerint ártatlan, így kéri a bírság mellőzését, mivel pusztán fogyasztóvédelmi ügyről van szó, mert nincs versenyelőnye.

VI.

Jogi háttér

64. Az Fttv. 1. §-ának (1) bekezdése szerint az Fttv. állapítja meg az áruhoz kapcsolódó, a kereskedelmi ügylet lebonyolítását megelőzően, annak során és azt követően a fogyasztóval

³⁸ Az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy a feltárt kereskedelmi gyakorlatok (honlap, katalógus) nem tartalmaztak információt a résztvevők számáról, így a következtetés nem életszerű. Egyebekben az eljáró versenytanács nem azt feltételezte, hogy a fogyasztók nem tudják, hogy nem egy darab járműben fog az egész csoport utazni, hanem azt nem gondolják, hogy nekik, illetve utastársaiknak kell vezetniük az utazás során.

szemben alkalmazott kereskedelmi gyakorlatokra, valamint az ilyen kereskedelmi gyakorlat tekintetében alkalmazott magatartási kódexekre vonatkozó követelményeket, és az azok megsértésével szembeni eljárás szabályait.

65. Az Fttv. 2. §-ának

a) pontja szerint fogyasztó az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy,

c) pontja rögzíti, a törvény alkalmazásában áru minden birtokba vehető forgalomképes ingó dolog - ideértve a pénzt, az értékpapírt és a pénzügyi eszközt, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőket - (a továbbiakban együtt: termék), az ingatlan, a szolgáltatás, továbbá a vagyoni értékű jog,

d) pontja értelmében a kereskedelmi gyakorlat a vállalkozásnak, illetve a vállalkozás érdekében vagy javára eljáró személynek az áru fogyasztók részére történő értékesítésével, szolgáltatásával vagy eladásösztönzésével közvetlen kapcsolatban álló magatartása, tevékenysége, mulasztása, reklámja, marketingtevékenysége vagy egyéb kereskedelmi kommunikációja,

e) pont kimondja, hogy a kereskedelmi kommunikáció a vállalkozás önálló foglalkozásával vagy gazdasági tevékenységével közvetlenül összefüggésben történő információközlés, függetlenül annak megjelenési módjától, eszközétől

h) pontja alapján az ügyleti döntés a fogyasztó arra vonatkozó döntése, hogy kössön-e, illetve hogyan és milyen feltételek mellett kössön szerződést, továbbá hogy gyakorolja-e valamely jogát az áruval kapcsolatban.

66. Az Fttv. 4. §-ának (1) bekezdése értelmében a kereskedelmi gyakorlat megítélése során az olyan fogyasztó magatartását kell alapul venni, aki ésszerűen tájékozottan, az adott helyzetben általában elvárható figyelmességgel és körültekintéssel jár el, figyelembe véve az adott kereskedelmi gyakorlat, illetve áru nyelvi, kulturális és szociális vonatkozásait is.

67. Az Fttv. 3. §-ának (1) bekezdése alapján tilos a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat. A (3) bekezdés alapján a (2) bekezdés értelmében tisztességtelen különösen az a kereskedelmi gyakorlat, amely megtévesztő (6. § és 7. §) vagy agresszív (8. §). A 3. § (4) bekezdése értelmében a mellékletben meghatározott kereskedelmi gyakorlatok tisztességtelenek.

68. Az Fttv. 6. §-ának (1) bekezdése alapján megtévesztő az a kereskedelmi gyakorlat, amely valótlan információt tartalmaz, vagy valós tény – figyelemmel megjelenésének valamennyi körülményére – olyan módon jelenít meg, hogy megtéveszti vagy alkalmas arra, hogy megtéveszse a fogyasztót a törvényben felsorolt egy vagy több tényező tekintetében és ezáltal olyan ügyleti döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas.

69. Az Fttv. 6. §-a (1) bekezdésének

b) pontja szerinti tényezők az áru lényeges jellemzői,

c) pontja szerinti tényezők az áru ára, illetve díja, az ár, illetve díj megállapításának módja, különleges árkedvezmény vagy árelőny megléte.

70. Az Fttv. 7. §-ának (1) bekezdése értelmében megtévesztő az a kereskedelmi gyakorlat, amely

a) - figyelembe véve valamennyi ténszerű körülményt, továbbá a kommunikáció eszközének korlátait - az adott helyzetben a fogyasztó tájékozott ügyleti döntéséhez szükséges és ezért jelentős információt elhallgat, elrejt, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető vagy időszerűtlen módon bocsátja rendelkezésre, vagy nem nevezi meg az adott kereskedelmi gyakorlat kereskedelmi célját, amennyiben az a körülményekből nem derül ki, és

b) ezáltal a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas (a továbbiakban: megtévesztő mulasztás).

71. Az Fttv. – a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése miatti felelősségről rendelkező – 9. §-ának (1) bekezdése értelmében a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértéséért felel az a vállalkozás, amelynek a kereskedelmi gyakorlattal érintett áru értékesítése, eladásának ösztönzése közvetlenül érdekében áll.
72. Az Fttv. 14. §-a alapján a vállalkozás – az eljáró hatóság felhívására – a kereskedelmi gyakorlat részét képező tényállítás valóságát igazolni köteles. Ha a vállalkozás nem tesz eleget ennek a kötelezettségnek, úgy kell tekinteni, hogy a tényállítás nem felelt meg a valóságnak. Erre a vállalkozást a hatóság felhívásában figyelmeztetni kell.
73. Az Fttv. 19. §-ának c) pontja alapján a Gazdasági Versenyhivatal a kereskedelmi gyakorlat tisztességtelenségének megállapítására irányuló versenyfelügyeleti eljárásában a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) rendelkezéseit alkalmazza, az Fttv.-ben meghatározott eltérésekkel.
74. A Tpv. 76. §-a (1) bekezdése alapján az eljáró versenytanács határozatában megállapíthatja a jogsértés tényét [e] pont], továbbá bírságot szabhat ki [k] pont].
75. Az eljáró versenytanács a Tpv. 78. §-a (1) bekezdésének a) pontja értelmében bírságot szabhat ki azzal szemben, aki a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozó jogsértő magatartást valósít meg. Az (1b) bekezdés rögzíti, hogy a bírság összege legfeljebb a vállalkozás, illetve azon - a határozatban azonosított - vállalkozáscsoport a határozat meghozatalát megelőző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet, amelynek a bírsággal sújtott vállalkozás a tagja. Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése szerint a bírság legmagasabb összegének meghatározásakor a nettó árbevétel a határozat meghozatalát megelőző üzleti évre vonatkozó éves beszámoló vagy egyszerűsített éves beszámoló alapján kell meghatározni. A nettó árbevétel számítására egyebekben megfelelően alkalmazni kell a 24. § (3) bekezdését és a 27. § (7) bekezdését.
76. A (3) bekezdés szerint a bírság összegét az eset összes körülményeire - így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a jogsértő magatartás ismételt tanúsítására, gyakoriságára - tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a végső üzletfelek érdekei sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.
77. A Tpv. 44. §-ának (1) bekezdése értelmében a versenyfelügyeleti eljárásra – az ott írt kivételekkel – a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni. A Ket. 13. §-a (2) bekezdésének e) pontja alapján a Ket. rendelkezéseit a versenyfelügyeleti eljárásban csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajta-ra vonatkozó törvény eltérő szabályokat nem állapít meg.

VII.

Jogi értékelés

Az Fttv. alkalmazhatósága

78. Tekintettel arra, hogy az eljárás alá vont által alkalmazott tájékoztatások (katalógusok, honlap) gazdasági reklámnak minősülnek és természetes személyeknek szóló üzenetek képezik a jelen versenyfelügyeleti eljárás tárgyát, a vizsgált kereskedelmi gyakorlat az Fttv. rendelkezései szerint értékelendő.

79. Az eljáró versenytanács ebben a körben utal arra, hogy felmerülhet a jelen ügyben az utazási szerződésről szóló 281/2008. (XI. 28.) Korm. rendelet 13. §-ának³⁹ alkalmazása is, mivel ezen szakasz rendezi az utazásszervező által értékesített utazási csomagra, a részvételi díjra és az utazási szerződés feltételeire vonatkozóan az utas rendelkezésére bocsátott tájékoztató (programfüzet) kötelező tartalmi elemeit, azonban tekintettel arra, hogy a jelen ügyben a vizsgálat iránya egyes pozitív állítások értékelése (és nem pusztán egyes elemek elhallgatása volt), így a magatartás az Fttv. 6. §-a (megtévesztő tájékoztatás) és 7. §-a (félreérthetőségből fakadó megtévesztő mulasztás) értékelendő.
80. Szintén ebben a körben jegyzi meg az eljáró versenytanács (visszaulva az eljárás alá vont által az 59. pontban hivatkozott döntésre), hogy a kormányhivatali – fogyasztóvédelmi – eljárás tárgya⁴⁰ (egy konkrét utas elszállásolása körüli gondok) különbözik a jelen versenyfelügyeleti eljárásétól. Az eljáró versenytanács hangsúlyozza, hogy a jelen versenyfelügyeleti eljárás hivatalból és nem az esetleges panaszosok / bejelentők konkrét sérelmének orvoslása miatt indult.

Hatáskör

81. Az Fttv. 10. §-ának (3) bekezdése szerint a Gazdasági Versenyhivatal kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése miatt indított ügyekben, ha a kereskedelmi gyakorlat a gazdasági verseny érdemi befolyásolására alkalmas.
82. Az Fttv. 11. §-ának (1) bekezdése értelmében a 10. § alkalmazásában a gazdasági verseny érdemi érintettségének megállapításánál - a jogsértéssel érintett piac sajátosságainak figyelembevételével - a következő szempontok irányadóak:
- a) az alkalmazott kereskedelmi gyakorlat kiterjedtsége, figyelemmel különösen a kommunikáció eszközének jellegére, a jogsértéssel érintett földrajzi terület nagyságára, a jogsértéssel érintett üzletek számára, a jogsértés időtartamára vagy a jogsértéssel érintett áru mennyiségére, vagy
 - b) a jogsértésért felelős vállalkozás mérete a nettó árbevétel nagysága alapján.
83. Jelen eljárásban a gazdasági verseny érdemi érintettsége fennáll, tekintettel arra, hogy a kifogásolt kereskedelmi kommunikáció időben elhúzódó jelleggel, féléves időszakokra kiadott magas példányszámú, jelentős számú utazási irodában⁴¹ országosan is széles körben elérhető katalógusokban több alkalommal megjelent és a www.unitravel.hu oldalon is folyamatosan elérhető volt.
84. Minderre figyelemmel az eljárás az Fttv. 11. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljárás a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozik.
85. A Gazdasági Versenyhivatal illetékességét a Tpv. 46. §-a állapítja meg.

Felelősség

86. Az Fttv. 9. §-ának (1) bekezdése értelmében a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértéséért felel az a vállalkozás, amelynek a kereskedelmi gyakorlattal érintett áru értékesítése, eladásának ösztönzése közvetlenül érdekében áll. A jelen esetben az alkalmazandó érdek-elv figyelembevételével a vizsgált gyakorlattal kapcsolatban az eljárás alá vont felelőssége megállapítható, tekintettel arra, hogy az érintett szolgáltatásból árbevétele származott.

³⁹ A Korm. rendelet 16. §-ának (2) bekezdése értelmében a 13. §-ban foglalt rendelkezések megsértése esetén a fogyasztóvédelmi hatóság jár el, az Fttv. meghatározott szabályok szerint, ha a jogsértés az Fttv. 2. §-ának a) pontja értelmében vett fogyasztót érint.

⁴⁰ Vj/15-30/2016. számú iratban.

⁴¹ Lásd a Vj/15-27/2016. és Vj/15-32/2016. számú iratokban.

A vizsgált üzenetek és azok megtévesztő volta

87. Az Fttv. 6. §-a és 7. §-a szerinti jogsértés megállapíthatóságához két tényállási elem együttes megvalósulása szükséges. Egyrészt azt kell vizsgálni, hogy a fogyasztó ügyleti döntése alapjául szolgáló információ megtévesztő vagy hiányos, illetve zavaró volt, másrészt, hogy az eljárás alá vont magatartása alkalmas volt arra, hogy a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készítse, amelyet egyébként nem hozott volna meg.
88. Az Fttv. 14. §-a értelmében az eljárás alá vont vállalkozásoknak a kereskedelmi gyakorlat részét képező tényállítások valóságtartalmát igazolniuk kell. Ha egy vállalkozás nem tesz eleget ennek a kötelezettségnek, úgy kell tekinteni, hogy a tényállítás nem felelt meg a valóságnak.
89. A jelen esetben az egyes állítások valóságtartalmát a ténylegesen történtek alapján lehetséges vitatni, amely körülményeket maga az eljárás alá vont sem vitatta.

Az érintett fogyasztók, az ügyleti döntés és az utólagos tájékoztatás

90. Az ügyleti döntés fogalma szélesebb terjedelmű a fogyasztó gazdasági döntéseinek polgári jog szerinti fogalmánál, a szerződési akarat kifejezésénél. Ügyleti döntésnek minősül a fogyasztó azon döntése, amikor azonosítja a szükségletét és valamely vállalkozást vagy valamely szolgáltatást választja (felkeresi, felhívja) szükséglete kielégítésére.
91. Az eljáró versenytanács utal ebben a körben az Európai Bíróság egy előzetes döntéshozatal iránti kérelem kapcsán 2013. december 19-én hozott ítéletére,⁴² melynek megállapítása szerint az ügyleti döntés fogalma alá tartozik nem csupán az arra vonatkozó döntés, hogy a fogyasztó megvásároljon-e vagy sem egy terméket, hanem „*az ilyen döntéssel közvetlen kapcsolatot mutató döntésre is, például arra vonatkozólag, hogy a fogyasztó belépjen-e az üzletbe.*”
92. A fogyasztó jogi értékelés szempontjából relevanciával bíró döntésének meghozatala egy folyamat, amelynek nemcsak az egészét, hanem egyes szakaszait is védi a jog a maga eszközeivel. Ez a folyamat a fogyasztók, üzletfelek figyelmének felkeltését is magában foglalja. Nemcsak az olyan magatartás jogellenes, amely kizárólagosan meghatározza a fogyasztó döntését, hanem minden olyan magatartás, amely érdemben kihatással van a folyamatra - ideértve a figyelem felkeltését is. Kifogásolható már önmagában az a körülmény, hogy a tisztességtelen magatartás, kereskedelmi gyakorlat hatására a fogyasztó felveszi a kapcsolatot a vállalkozással. Általában jogsértést eredményez, ha ezen kapcsolatfelvétel alapja, elindítója egy tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat.⁴³
93. Tekintettel az érintett termék jellegére is, a jelen ügyben olyan csoport nem azonosítható, amely valamilyen oknál fogva kiszolgáltatott vagy kommunikációs szempontból különösen érzékeny lenne, így az Fttv. 4. § (2) bekezdésének alkalmazása nem merült fel, tehát a vizsgált utazási csomagok esetében alkalmazott kereskedelmi kommunikáció megítélése az Fttv. 4. § (1) bekezdése alapján történik.
94. A vizsgált kereskedelmi gyakorlat azon fogyasztók felé irányult, akik hosszabb (akár tengerentúli) külföldi utazást, illetve több állomást érintő körutazást terveztek. Ezen utazások jellemzően nagyobb költséget jelentenek egy átlagos nyaralásnál, azonban még a nagyobb utazási kiadásra hajlandó és képes (akár utazási tapasztalatokkal rendelkező) fogyasztókkal szemben sem elvárás, hogy pontos tájékoztatás hiányában vagy egy megadott információ ellenében tudatában legyenek annak, hogy

⁴² Az Európai Bíróság ítélete a C-281/12. sz ügyben

⁴³ Vj/037/2011. számú versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozat

- a dzsipes utazás valójában azt jelenti, hogy az utasok vezetnek, hiszen akár eltérő tapasztalataik is lehettek korábról, de egyébként sem gondol az utas fly and drive (vagy ilyen jellegű) szolgáltatásra egy programcsomag esetében,
- az utazás során az ellátás miként alakul, milyen az érintett motelekben a reggeli, illetve
- a nemzeti parkok és állami vagy indián fenntartású parkok hogyan viszonyulnak egymáshoz, szövetségi belépővel milyen parkok látogathatóak és milyenek nem.

95. Az érintett fogyasztó kör esetében továbbá valamely utazás során a részállomások közötti közlekedés (aktív vagy passzív, így minőségi különbséget jelentő) módja, az utazási csomag árában foglalt tételek száma, az esetlegesen szükségszerűen felmerülő további költségek mértéke, az ellátás, az étkezések tartalma az utazási csomag lényeges tulajdonságának tekintendő, és így alkalmas arra, hogy a fogyasztót olyan üzleti döntés meghozatalára készítse, amelyet egyébként nem hozott volna meg.

96. A jelen ügyben vizsgált kereskedelmi gyakorlatra a fogyasztók figyelmének a felkeltésekor, azzal kapcsolatban került sor. Ez a pont az Fttv. értelmében üzleti döntésnek minősül(het), mert a fogyasztók az első kapcsolatfelvétel tükrében tudnak arról dönteni, hogy a vállalkozás utazási ajánlatával kívánják-e foglalkozni, az utazásokat az adott csomagfeltételek mellett igénybe kívánják-e venni, felkeresik-e az utazásszervezőt, megkötik a szerződést, az utazási irodában elkezdik a foglalási folyamatot. A fogyasztók első tájékoztatása során a csomagban foglalt tételekről szóló tájékoztatás, az utazás lebonyolításáról történő informálás nyomán a fogyasztókat arra sarkallhatja, hogy az utazásra jelentkezzenek, a vállalkozással szerződést kössenek.

97. Ezt a megközelítést (a döntési szituációt, ezen pont jelentőségét és a fogyasztók ezen tájékoztatási ponton való védelmének szükségességét) támasztja alá az utazási szerződésről szóló 281/2008. (XI. 28.) Korm. rendelet is az utas rendelkezésére bocsátott tájékoztató (programfüzet) kötelező tartalmi elemek részletes előírásával. Ebben a körben utal az eljáró versenytanács arra is, hogy a Korm. rendelet 13. §-a (3) bekezdése egyértelművé teszi az utastájékoztatás elvárt idejét is: ugyanis ha az utazásszervező nem bocsátott rendelkezésre programfüzetet, az utazásszervező, illetve az utazásközvetítő az utazási szerződés megkötése előtt köteles az utast az (1) bekezdés rendelkezéseinek⁴⁴ megfelelően írásban tájékoztatni. Ennek megtörténtét az utazási szerződésben fel kell tüntetni, és azt az utas az aláírásával igazolja.

⁴⁴ 13. § (1) Az utazásszervező által értékesített utazási csomagra, a részvételi díjra és az utazási szerződés feltételeire vonatkozóan az utas rendelkezésére bocsátott tájékoztatónak (a továbbiakban: programfüzet) egyértelműen és pontosan tartalmaznia kell

- a) az utazásszervező nevét, székhelyét, telefonszámát,
- b) az úticélt, az útvonalat (útitervet) és a jelentősebb tartózkodási helyeket,
- c) a szálláshely helyét, típusát a főbb jellemzőinek meghatározásával, a szálláshely szerinti ország szabályainak megfelelő komfortfokozatát; ha a szálláshely szerinti ország komfortfokozatra vonatkozó szabályai eltérnek a hazaitól, az erre vonatkozó figyelemfelhívást, valamint - ha beazonosítható - a komfortfokozat hazai besorolás szerinti megfelelőjét,
- d) a részvételi díj forintban meghatározott összegét és azt, hogy ez mely részszolgáltatásokra nyújt fedezetet,
- e) a részvételi díjban nem bennefoglalt, külön felszámításra kerülő adó, illeték és egyéb kötelező terhek (így különösen az üdülöhelyi díj, horgonyzási díj, repülőtéri illeték) forintban meghatározott összegét, és az ezek változásának lehetőségére vonatkozó figyelemfelhívást,
- f) a befizetendő előleget és az utazási szerződés alapján fizetendő teljes díj fennmaradó része megfizetésének rendjét,
- g) a szállítóeszköz(öke)t, annak jellemzőit és kategóriáját,
- h) az étkezésekre vonatkozó tájékoztatást (étkezési rendet),
- i) azt a legalacsonyabb létszámot, amely az utazás elindításának feltétele, továbbá azt a határidőt, ameddig az utazásszervező az utazásnak a legalacsonyabb létszám el nem érése okán történő elmaradásáról az utast értesíteni köteles,
- j) az utazással érintett országok útiokmány- és vízumelőírásait, ideértve a beutazásra előírt egyéb különleges előírásokat, továbbá
- k) az utazással összefüggő egészségügyi előírásokat.

98. Az eljáró versenytanács az ügyleti döntés kapcsán hangsúlyozza, hogy a jelen ügyben több olyan kommunikációs elem került feltárára, amely az Fttv. értelmében utólagos, az ügyleti döntést, illetve a folyamat kezdetét követő tájékoztatásnak minősül (még akkor is, ha az eljárás alá vont szerint ezek a szerződéssel egyidejűleg kerültek megküldésre a fogyasztóknak). Ezen tájékoztatások ráadásul mindennapi értelemben is utólagosnak minősülhetnek, hiszen ugyan az utazást (jellemzően, kivéve a helyszínen kapott egyes információkat) megelőzik, de a szerződéskötést, illetve a szerződésbontás (elállás) költség nélküli lehetőségének időpontját nem.
99. Tehát a szerződés megkötését követően kapott utastájékoztató és egyéb kiegészítő információ a korábbi információk kiegészítésére ugyan alkalmas lehetett, azonban ekkor a fogyasztó a jelen ügyben releváns ügyleti döntését már meghozta, így ekkor már csak a szerződés fenntartása vagy a fent nem tartása tárgyában hozhatott volna ügyleti döntést (amely viszont már mindenképpen elveszett költséggel jár a fogyasztó számára, lásd a 23-24. pontokat is).
100. A tanúként meghallgatott személy is úgy nyilatkozott, hogy ő a túrán megvalósultakról rendelkezik információkkal, de állította, hogy az utasok az utazás megkezdése előtt többször, részletes, telefonos/e-mailes tájékoztatást kapnak. Tekintettel arra, hogy ezeket az e-maileket, hívásokat nem a túravezető küldi ki/bonyolítja, a megelőző tájékoztatás tartalmáról, mélységéről csak közvetve, az eljárás alá vonttól rendelkezhet információkkal, függetlenül attól, hogy az utazás megkezdése előtt az utasok a túravezető telefonszámát esetlegesen megkapják.
101. Az utólagos tájékoztatással kapcsolatos fenti megállapításoknak a jelen ügyben azért van jelentősége, mert ugyan a megtévesztő kereskedelmi gyakorlatok, tájékoztatások utólagos korrekciója a jogsértő magatartások súlyának megítélésakor enyhítő körülményként figyelembe vehető,⁴⁵ azonban a jelen ügyben – azon túl, hogy az ágazati szabályozás (lásd a 97. pontot) is szerződéskötés előtti utastájékoztatót ír elő – az utólagos tájékoztatásokat követően a fogyasztók már nem léphetnek vissza költségmentesen és életszerűen a szerződésektől). Ugyan az eljárás alá vont a versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson utalt arra, hogy kész lett volna egy ilyen esetben (szerződéskötést követő jelzésre) rugalmas megoldást találni, de ezt egyrészt nem igazolta, másrészt ellentétes a szerződéses feltételeivel.

A vizsgálat iránya

102. Bár a vizsgálat által beszerzett dokumentumokban többféle fogyasztói kifogás felmerült, tekintettel a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörére, illetve az Fttv. tárgyi hatályára, a jelen versenyfelügyeleti eljárásban a következő, az utazással kapcsolatos tényezők lehetséges megtévesztő kommunikációi kerültek vizsgálatra:
- az eljárás alá vont vállalkozás mely időpontban, milyen tartalmú tájékoztatást adott a vele szerződést kötő fogyasztók számára abban a tekintetben, hogy az utazás célországában hogyan fog történni a kényelmes terepjáró dzsippel az utazás [az utazás módja mint lényeges jellemző kapcsán adott tájékoztatás, ekként az Fttv. 6. § (1) bekezdés b) pontjának sérelme],
 - az utazási csomag ára az előzetes tájékoztatásokkal összhangban valóban valamennyi (tényleges programban, illetve a programtervben is szereplő) nemzeti/állami/egyéb parkba

⁴⁵ Bár az utólagos tájékoztatás ezen esetekben sem módosítja a jogsértés megtörténtét, lásd a versenytanács elvi jelentőségű döntéseket tartalmazó dokumentum (http://www.gvh.hu/data/cms1033576/VT_elvi_allasfoglalások_fttv_2016_03_02.pdf) I.6.10. pontját, miszerint nem eredményezi a kereskedelmi kommunikáció valótlan információ közlése miatti jogsértő jellegének megszüntetését, ha a vállalkozás a fogyasztói döntési folyamat későbbi szakaszában további, adott esetben a korábbi valótlan közléseket korrigáló információk fogyasztók általi elérését teszi lehetővé. A többletinformációk későbbi (a korábbi fogyasztói döntések által már befolyásolt) szakaszban (pl. a szerződés megkötésekor) való elérhetővé tétele nem teszi meg nem történné a korábbi szakaszban megvalósult jogsértést. Egy ettől eltérő álláspont elfogadása azt eredményezné, hogy a vállalkozások (pl. reklámjaikban) minden következmény nélkül bármilyen valótlan információt közölhetnének, arra történő hivatkozással, hogy a valós információt a fogyasztó a döntési folyamat későbbi szakaszában, a szerződéskötésig megkapja. (Vj-9/2010.)

szóló belépőjegyet tartalmazta-e, és ha nem, akkor ennek a csomag árára milyen hatása volt [a szükségszerűen felmerülő további, nem várt díjakra tekintettel kialakuló tényleges utazási díjjal kapcsolatos tájékoztatás, ekként az Fttv. 6. § (1) bekezdés c) pontjának sérelme],

- az árban foglalt reggelivel kapcsolatban adott tájékoztatók egymással mennyiben voltak összhangban, illetve azok egymáshoz képest homályosak voltak-e [félreérthető, homályos információk a reggelivel, annak várható költségeivel kapcsolatban, ekként az Fttv. 7. § (1) bekezdésének sérelme].

A kényelmes terepjáró dzsippel történő utazás kérdése

103. Egy aktív, jelentős mennyiségű út megtételével járó utazás esetében az utazás módja jelentős információnak tekinthető, különösen egy körutazás esetében. A vonatkozó ágazati jogszabály éppen ezért írja elő, hogy az utastájékoztatónak a szállítás eszközére, annak jellemzőire, komfortfokozatára információt kell tartalmaznia.
104. Azonban az is jelentős információnak tekinthető, hogy a szállítóeszközt kinek kell vezetnie. Jellemzően egy normál, szervezett körutazás esetében fel sem merül, hogy a célpontok közötti mozgást ne az utazási iroda szervezze meg és bonyolítsa helyi autóbuszok (vagy egyéb járművek) és helyi sofőrök segítségével. Ettől eltérő jellegű utazásszervezés csak fly and drive típusú utazás esetén van, amikor az utas kifejezetten tudja, hogy a körutazás egyes állomásai között neki kell a közlekedést megoldania (bérelt autóval vagy egyéb módon).
105. Az eljáró versenytanács álláspontja az, hogy minőségi különbséget jelen az, hogy az utas vezet vagy valóban, ténylegesen utasként élvezi az utazást, bár az eljáró versenytanács sem vitatja, hogy adott esetben egyes fogyasztók számára élményt jelenthet önmagában az vezetés (ezen fogyasztók között lehetnek népszerűek a fly and drive programok).
106. A jelen ügyben azonban arról van szó, hogy miközben a szerződéskötések előtti kereskedelmi gyakorlat kényelmes terepjáró dzsipes utazást ígért, valójában a járműveket (a túravezető kivételével) az utasoknak kellett vezetniük. Az eljáró versenytanács nem vitatja, hogy egyes utasok már az utazás kezdete előtt vállalták a vezetést, de ez a mozzanat nem befolyásolja azt, hogy
- erről az utazásra való jelentkezés előtt nem tudtak az utasok,
 - a többi utas is csak az utazás megkezdésekor tudta meg szükségszerűen,
 - előfordulhatott volna olyan helyzet, hogy senki nem vállalja a vezetést (hiszen akik vezetni szeretnének esetlegesen más jellegű utazást választanak, lásd fenn), és erre az esetre nem készült olyan forgatókönyv, amelyet az utasokkal közöltek volna,
 - egy-egy sofőr akár több száz kilométert is vezethetett az utazás alatt, amely távolság hosszáról előzetesen nem volt tudomása,
 - az önkéntes sofőr nem tekinthető utasnak, hiszen azon kívül hogy nem nézelődik, nem pihenhet az utazás közben, de felelősséget is vállal az utastársakért, továbbá a jogszerű bérlés során sofőrként a személyes adatainak is meg kell jelennie,
 - annak az utasnak sem mindegy, hogy ki vezet, aki a gépjárműben valóban csak mindennapi értelemben vett utasként utazik, ugyanis egy helyi tapasztalattal nem rendelkező utastárs-sofőr feltehetően nagyobb kockázatot hordoz az utasok számára, mint egy helyi vagy az adott úton tapasztalt sofőr.
107. Az eljáró versenytanács hangsúlyozza, hogy nem ismert előtte, hogy az Amerikai Egyesült Államokban jogszerű utazásszervezésnek minősül-e az, ha az utazásszervező a vezetést az egyik utasra bízta.
108. A fentiekre tekintettel tehát az az állítás, hogy az utazás kényelmes terepjárókkal történik csak részben tekinthető valósnak, hiszen az utazás ugyan valóban terepjárókkal történt, az eljárás alá

vont tévesen keltette viszont azt a látszatot egyéb információ hiányában, hogy klasszikus értelemben vett passzív utazásról van szó, további közreműködés nem szükséges az utas részéről, holott a terepjárók vezetése az utasok által, önkéntes szerveződés alapján történt, gyakorlatilag egyfajta speciális fly and drive jelleggel. Így a fogyasztók a programfüzet/honlapi tájékoztató elolvasása után az utazással kapcsolatban annak megvalósulása tekintetében valótlán információkat kaptak.

109. Kiemelendő továbbá az utólagos (így a jelen ügyben nem értékelendő) tájékoztatások kapcsán, hogy egyes, megkérdezett fogyasztók ugyan csatoltak be a 2015 októberében megvalósult utazással kapcsolatos részükre 2015. szeptember 7-én megküldött tájékoztatót, mely tartalmazta a felhívást a vezetés kapcsán, azonban erről nem minden utas számolt be. További kiegészítő információkat szintén kaptak az utasok (ez már egyöntetűbb visszajelzés volt részükről a beszerzett adatok alapján) 2015. szeptember 21-ét követően, illetve a 2015. szeptember 28-án megtartott szóbeli tájékoztatás során, azonban utóbbira nem szükségszerűen ment el valamennyi utas. Egy utas kifejezetten úgy nyilatkozott továbbá, hogy csak a helyszínen a megérkezést követően kapott tájékoztatást arról, hogy önkéntes alapon sofőröket szerveznek.
110. Egyebekben megállapítható, hogy az egyes utasok folyamatosan, időben egymást követően jelentkeztek az utazásokra, így gyakorlatilag csak az utazás előtti hetekre volt tudható, hogy összesen hány utas lesz és ekként hány járműre és sofőrre van szükség, amely tényre szintén nem hívta fel az eljárás alá vont az érdeklődők figyelmét.
111. A fentiekre tekintettel megállapítható, hogy a szerződéskötést megelőzően elérhető tájékoztatásokban (honlap, katalógus) a fogyasztók megtevesztésre alkalmas információt kaptak az utazás szervezésének módjával kapcsolatban.
112. Az eljárás alá vont több alkalommal rámutatott arra, hogy az utasok telefonon, akár a túravezetőtől is kaphattak tájékoztatást. Ez azonban a magatartás Fttv. rendelkezései szerinti megítélése körében a jelen ügy specialitásaira tekintettel irreleváns körülmény, hiszen az utasoknak nem az utazási szerződés megkötését követően, az indulás előtti néhány hétben – mikor elállási jogukat már csak jelentős nagyságú bánatpénz fizetése mellett tudják gyakorolni (lásd a 23-24. pontokat) – kell megkapniuk a tájékoztatást a speciális jellegű utazási módról, hanem a megfelelő tartalmú információval már a szerződés megkötésekor, illetve azt megelőzően rendelkezniük kell. Kiemelendő továbbá, hogy az utas nem feltétlenül fog telefonálni a kapott elsődleges tájékoztató után pusztán azért, hogy érdeklődjön. Sokkal életszerűbb, hogy az utas akkor keresi további kérdésekkel az utazást szervező vállalkozást, ha valamiért a kapott információt nem tartja elégségesnek, vagy valamely később kapott tájékoztatással kapcsolatban kérdése merül fel. Azon információkat azonban már érdemben nem lehet korrigálni, melyek alapján az utas az ügyleti döntését meghozta. Érdemben az sem változtatott volna az utasok általi önkéntes vezetésre vonatkozó, szerződéskötés utáni tájékoztatásnak a szerepén a jogsértés megállapíthatósága kapcsán, ha az utasok költségmentesen elállhattak volna az utazástól, hiszen az utazások közötti választás lehetősége egy adott szezonra vonatkozóan az idő elteltével egyre szűkül. Feltehetően utólagos elállás esetén sokkal szűkebb lehetőségek közül tudott volna választani az utas ahhoz képest, mint amikor a jelen eljárásban vizsgált utazásra vonatkozó ügyleti döntését meghozta. A fogyasztót tehát ebben az esetben is érte volna hátrány, ha nem is feltétlenül anyagi jellegű.
113. Az eljáró versenytanács hangsúlyozza, hogy nem várható el a fogyasztóktól, hogy olyan jellemzőre vonatkozó kérdéseket tegyenek fel, amely jellemzőkre még csak utalás sincs a kereskedelmi gyakorlatban, illetve nem jellemző az adott termékre, ahogyan az sem várható el, hogy olyan információkra kérdezzenek rá, amelyek tényként jelennek meg egy kereskedelmi gyakorlatban.
114. Fentiekre figyelemmel az eljárás alá vont az Fttv. 6. § (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel az Fttv. 3. § (1) bekezdésébe ütköző magatartást tanúsított, amikor az utazás módját mint lényeges

jellemzőt illetően sofőrként való aktív utas közreműködés helyett kényelmes terepjáró dzsipekkel való utazást ígért (egyéb információ nélkül).

115. Az eljáró versenytanács kiemeli, hogy a jelenlegi honlapi kommunikáció az adott utazás kapcsán már „*Utazás kényelmes autókkal rotációs vezetésben*” ígéretet fogalmaz meg.

A részvételi díjba foglalt belépők kérdése

116. Egy utazás lényeges tulajdonsága, hogy mennyibe kerül a fogyasztó számára, valamint, hogy az utazás meghirdetett ára milyen utazási elemekre terjed ki. Ezt támasztják alá az utastájékoztató ágazati szabályozásban előírt kötelező tartalmi elemei.
117. Egy utazási szerződés megkötése előtt a fogyasztónak értelemszerűen tudomással kell bírnia valamennyi olyan költségelemről, mely az utazás végső árát befolyásolhatja, hogy a szerződéskötés kapcsán megalapozott fogyasztói döntést tudjon hozni. Ezért fontos, hogy megfelelő és valós módon tartalmazza a kereskedelmi kommunikáció, hogy mely költségekre terjed ki a részvételi díj. Amennyiben egyes költségekről később kiderül, hogy azok a megelőző tájékoztatással ellentétben nem részei a részvételi díjnak, az az utazási csomag árára értelemszerűen hatással bír (annak arányától, mértékétől függetlenül).
118. Jelen versenyfelügyeleti eljárás tárgya e körben annak vizsgálata volt, hogy a részvételi díjban valamennyi meglátogatni tervezett parkba szóló belépő benne foglaltatott-e a kereskedelmi gyakorlat tartalmának megfelelően. Az Fttv. 14. § rendelkezésére figyelemmel e körben az eljárás alá vont vállalkozásnak kellett volna igazolnia, hogy a megjelent kereskedelmi kommunikáció valós, pontos információkat tartalmazott ebben a kérdésben is.
119. Az eljárás alá vont ugyan az „*USA nyugati part és a legszebb nemzeti parkok*” fantázianevet használta az egyes beadványaiban, azonban a katalógusokban az utazás elnevezése „USA WEST – A LEGSZEBB NEMZETI PARKOK” volt, amely kommunikáció értelmében a körutazás során nemzeti parkok meglátogatására kerül sor. A honlapi és a katalógusbeli kommunikáció értelmében a részvételi díjba a „*nemzeti park belépők!!!*” is beleértendőek, ugyanis a tájékoztatások szerint

„AZ ÁR TARTALMAZZA:

...

nemzeti park belépők!!!”

120. A fenti kommunikáció a felkiáltójelek révén hangsúlyosan kiemeli a nemzeti park belépőket, jelezve azt, hogy ez (azaz a park belépők árban való belefoglalása) egy fontos eleme az ajánlatnak. A vizsgált kereskedelmi gyakorlat ezen része nem tért ki arra, hogy egyes, a programcsomagban szereplő parkokba csak külön térítés ellenében lehet bemenni, melyet az utasoknak maguknak kell kifizetni. Erre a katalógusban a „külön fizetendő” tételek között sincs utalás. Kiemelendő továbbá, hogy a tájékoztatás csak az amerikai elnevezés szerint „national” (nemzeti) parkokat jelöli meg, nem említi semmilyen formában, hogy vannak állami („state”) vagy egyéb fenntartású parkok is az út során⁴⁶.
121. A versenytanácsi gyakorlat értelmében továbbá a fenti állítás olyan pozitív tartalmú, teljes körűséget sugalló, egyértelmű üzenetet közvetítő kategorikus állításnak minősül (mivel a főszövegben nem történik utalás arra, hogy ez nem minden védett parkra igaz, azaz nem teszi

⁴⁶ A „nemzeti” („national”), illetve az „állami”, („state”) megjelölés egyébként azt jelzi, hogy a szóban forgó védett terület az adott állam vagy a szövetségi hatóság kezelésében, fenntartásában áll-e. E megjelölésbeli különbségek nem jelentenek egyben érdekességbeli vagy fontosságbeli különbségeket, ezért sem szükségszerű, hogy az amerikai rendszert nem ismerők e megkülönböztetés mibenlétével tisztában legyenek. Még abban sincs különbség, hogy a parkba való belépésért fizetni kell-e vagy sem, t.i. a legtöbb nemzeti vagy állami parkba való belépés díjköteles.

Lásd erről pl. http://us.wow.com/search?s_pt=aolsem&s_it=aolsem&s_chn=257&q=us%20national%20park%20fees weboldalt.

egyértelművé, hogy a programban nem csak nemzeti parkok vannak, a nemzeti parkok esetében pedig külön kell fizetni a belépőt), amelyet – ha valótlan tartalmú – még egy apró betűs vagy egyéb kiegészítő információ sem tesz jogszerűvé.⁴⁷

122. Az előző bekezdésnek azért van jelentősége, mert az eljárás alá vont a honlapon (a katalógusban nem) a külön fizetendők között említett két belépőt:

„Külön fizetendő:

- ...
- *Két természetvédelmi belépő:*

Antelope Canyon 35 USD és Monument Valley 30 USD (mert ezek nem az állami hatóság, hanem a helyi indián közösség felügyelete alatt állnak)...”

123. Az eljáró versenytanács szerint azonban ez egyáltalán nem teszi egyértelművé, hogy pontosan mit kell a fogyasztónak fizetnie az utazás során és mit tartalmaz az utazás ára, különös tekintettel arra, hogy maga az eljárás alá vont sem egyértelmű az utólagos tájékoztatások során, illetve a versenyfelügyeleti eljárásban sem a benne nem foglalt belépőket és összegeket illetően.

124. A témában maga az eljárás alá vont vállalkozás küldött külön tájékoztató levelet az utazáson részt vevőknek. A levél szerint extra belépőként az alábbi parkbelépők (a fentiekkel ellentétben öt) merültek fel:

„Természetvédelmi belépők State Parkokba:

- *Antelope Canyon: 37 USD/fő*
- *Monument Valley: 8 USD/fő*
- *Dead Horse State Park: 10 USD/autó*
- *Petrified Forest: 10 USD/autó*
- *Kodachrome State Park: 8 USD/autó (...)*”

125. Az eljárás alá vont meghallgatásán maga is elismerte, hogy a szövetségi kormányzati nemzeti parkokba szóló belépőkkel az utasok mindösszesen nyolc nemzeti parkba tudtak bemenni, a Kodachrome State Park, az Antelope Canyon és a Monument Valley látogatása külön költségként merült fel (miközben ezen parkok is a programban szerepelnek, az utóbbi park az 5. nap fő programja).

126. Az eljáró versenytanács kiemeli, hogy ugyan az eljárás alá vont és a túravezető is úgy nyilatkozott, hogy ezen programokból senki nem akart kimaradni, bár megtehetette volna, de életszerűen nem képzelhető el, hogy egy meghatározott menetrendből vagy az egyes járművekből egyes utasok csak azért szállnak ki, mert nem kívánják a parkot külön díjért megtekinteni. Életszerűen a fogyasztók inkább vállalják a további (összességében kb. 50 USD-nyi, 15-20.000 Ft-os) költséget.

⁴⁷ Lásd a versenytanácsi elvi jelentőségű döntéseket tartalmazó dokumentum

(http://www.gvh.hu//data/cms1033576/VT_elvi_allasfoglalasok_fttv_2016_03_02.pdf) következő pontjait:

I.6.23. A fogyasztói döntésben hasonlóan fontos szerepet játszó, egymást kiegészítő információknak vitán felül egyformán jól olvashatóan, egyensúlyban kell lenniük egymással. Amennyiben a reklámozó az egymáshoz tartozó közlések egyensúlyát megbontja, akár az észlelhetőséget, az olvashatóságot bizonytalanra, kétségesre tevő módon, megsérti a versenyjogi tilalmakat. (Vj-39/2006.)

I.6.24. Kizárólag a kommunikációs eszköz, illetve az információ jellegének értékelésével dönthető csak el, hogy az apró betű használata alkalmas-e a fogyasztók tisztességtelen befolyásolására. Az apró betű teljes értékű tájékoztatásnak minősül, amennyiben a megjelenített tájékoztatásokat a fogyasztónak módja van teljes egészében áttanulmányozni, és az apró betűs információ lényegesen nem módosítja a tájékoztatásban kiemelt módon közvetített üzenetet. (Vj-86/2007.)

127. Az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy az eljárás alá vont a versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson előadta,⁴⁸ hogy a csomagdíjba foglalt parkokat úgy látogatják, hogy megveszi az eljárás alá vont az éves bérleteket, azonban a bérletek hatálya az egyéb fenntartású parkokra nem terjed ki. A http://usparks.about.com/od/usnationalparks/p/park_passes.htm⁴⁹ címen elérhető tájékoztatás alapján megállapítható, hogy egy ilyen éves bérlet ellenértéke 4 főre (egy személy a bérlet tulajdonosa, a további három személy pedig utastárs) 80 USD, ekként évente két úttal számolva egy bérlet 8 személy utazására használható (nem tekintve a 16 évesnél fiatalabb, ingyenes belépésre jogosult utasokat), így egy utas csomagdíjban foglalt belépőjéért az eljárás alá vont kb. 10 USD-t fizetett. Ezen összeg azonban (jelentősen) kisebb mint a külön fizetendő, de a programismertetésben nem fakultatív programként szereplő parkok látogatása (lásd pl. a 126. pontot).
128. Az is megállapítható, hogy az eljárás alá vont a programismertetésnél nem jelöli meg a parkok és egyéb programok minőségét (pl. nemzeti park, állami vagy indián közösség általi fenntartású park), ahogyan azt sem, hogy egyes programok fakultatívak vagy külön fizetendők. A katalógusokban egyáltalán nem található a külön fizetendő tételek között a park belépőkre utalás, a honlapi tájékoztatás pedig ellentmondásos (lásd a 122-125. pontban írtakat).
129. Fentiekre összességében figyelemmel az eljárás alá vont vállalkozás nem tudta igazolni, hogy valamennyi parkba szülő belépő a részvételi díjban benne foglaltatott a kommunikációval egyezően, illetve maga is elismerte, hogy egyes parkok látogatásáért külön díjat kellett fizetniük az utasoknak, tehát a kereskedelmi kommunikációban a belépőkkel, így végső soron a csomagdíjjal kapcsolatban megjelent tájékoztatás megtévesztő volt.
130. Fontos hangsúlyozni, hogy a valótlan tájékoztatás szempontjából nincs jelentősége annak a ténynek, hogy a felmerült egyéb költség elhanyagolható nagyságú volt-e vagy sem, mindamellett az eljáró versenytanács szerint egy tízezer forintot meghaladó kiadás nem tekinthető elhanyagolható mértékűnek (még a teljes árhoz képest sem, hiszen annak mintegy 3-5%-áról van szó). Továbbá a joggyakorlat értelmében a tényleges fogyasztói kár bekövetkezése nem feltétele a jogsértés megállapíthatóságának. Szintén irreleváns, hogy az állami és egyéb fenntartású park belépőkért cserébe kaptak-e további szolgáltatást a fogyasztók vagy sem, ugyanis a további szolgáltatás a kereskedelmi kommunikáció valótlan tartalmát (benne foglaltatik az árban, a csomagdíjban vagy sem) nem tudja kiküszöbölni.
131. A fentiekre tekintettel az utazás ellenértéke a fogyasztói értelmezés szempontjából nem csak a szerződés szerinti árat, hanem a további nem várt kiadású belépőket is tartalmazta, mivel egyes, nem szövetségi kezelésben lévő – de az utazási programnak megfelelően és szükségszerűen meglátogatott – parkok látogatásáért az utasoknak további díjakat kellett fizetniük.
132. Minderre tekintettel megállapítható, hogy az Unitravel Utazásszervező Kft. fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot folytatott, amikor megtévesztő módon azt ígérte, hogy az ár tartalmazza a nemzeti park belépőket, azonban azt nem közölte, hogy ebbe a körbe nem tartoznak bele egyes, a programban szereplő és szükségszerűen meglátogatott állami és indián közösségek által fenntartott parkok, amelyek belépőjét így az ár nem tartalmazta (és ezen programok külön fizetendőként vagy fakultatívként sem kerültek egyértelműen megjelenítésre a kereskedelmi gyakorlatban), így az eljárás alá vont az Fttv. 6. § (1) bekezdés c) pontjára figyelemmel az Fttv. 3. § (1) bekezdésébe ütköző magatartást tanúsított.

⁴⁸ Vj/15-43/2016. számú jegyzőkönyv

⁴⁹ Cost: \$80. Available to the general public and lasts for one year, beginning from the date of sale. Provides access to, and use of, all national parks and Federal recreation sites that charge an entrance/standard amenity. Pass may be used for passengers in a non-commercial vehicle (at per vehicle fee areas), as well as pass holder plus three adults at per person fee areas. Note: Children under 16 are admitted free.

A reggeli kérdése

133. Bár a vizsgált kereskedelmi gyakorlat szerint az ár tartalmazza a reggelit („az ár tartalmazza: ... kényelmes szállások reggelivel / barátságos motel jellegű szállások reggelivel, TV, WIFI-vel”), de a külön fizetendő tételek között is említ 3 reggelit:
- „Külön fizetendő:
- Főétkezések (+3 reggeli)...”
134. Egy utazási csomag esetében valamennyi olyan információ jelentősnek tekinthető, mely az utazási csomag árára kihatással lehet. Így az is lényeges információ, hogy a részvételi díj milyen típusú ellátásra terjed ki, a leendő utasnak milyen étkezésekkel kapcsolatban kell magának gondoskodnia ellátásról (illetve fizetnie azért).
135. A vizsgált, fent bemutatott kereskedelmi kommunikáció két helyen utal tehát az étkezésre, egyrészt az utazás árában foglalt tételeknél a reggelik, mint a szálláshelyeken igénybe vehető szolgáltatások (így a részvételi díjban benne foglalt tételek) megjelennek, másrészt külön fizetendő tételként három reggelit emelt ki a kereskedelmi kommunikáció. Ez az üzenet önmagában ellentmondásos, nem nyújt egyértelmű tájékoztatást a tekintetben, hogy a reggeliről az utasoknak maguknak kell-e gondoskodni vagy sem.⁵⁰
136. Ebben körben az eljárás alá vont érdemi bizonyítékot nem terjesztett elő, illetve önmaga is ellentmondásosan nyilatkozott. A tájékoztatás pontatlanságát jelzi, hogy az eljárás alá vont az utazás megkezdése előtt tájékoztató levelet küldött az utasoknak (lásd a 42. pontot), melyben rámutatott, hogy a részvételi díjban mely napi reggelik ellenértéke szerepel. Így a 2015 októberében megvalósult utazás esetében négy napon volt az ellátás része a reggeli, ezen túl, valamennyi szállás csak reggeli italokat biztosított az utasok számára.
137. A levél alapján megállapítható, hogy maga az eljárás alá vont is észlelte, hogy a reggelik tekintetében az utasok felé az információk pontosítása szükséges. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a reggeli ital biztosítása nem azonos a reggelivel, így az információ pontosítására van szükség, miközben a három külön fizetendő reggeli is arra utal, hogy a további reggelik (9 alkalom) az árba beleértendőek. Az eljárás alá vont elmulasztotta közölni a fogyasztókkal, hogy a reggeli valójában reggeli italt jelent a legtöbb esetben, illetve – a csatolt dokumentumok, nyilatkozatok alapján – az valószínűsíthető, hogy még az utazásszervező sem tudja biztosan, hogy az adott motelben milyen ellátás várható.
138. Fentiekre figyelemmel a reggelik kapcsán tett homályos, félreérthető tájékoztatások nyomán az Unitravel Utazásszervező Kft. az Fttv. 7. § (1) bekezdésére figyelemmel az Fttv. 3. § (1) bekezdésébe ütköző magatartást tanúsított, miközben sem formai, sem egyéb akadály nem lett volna a pontos kommunikációnak, amit igazol a jelenleg alkalmazott honlapi kommunikáció is, miszerint az ár a következőt tartalmazza: „barátságos motel jellegű szállások reggeli itallal”.
139. Az eljáró versenytanács az eljárás alá vont tárgyaláson előadott észrevételei kapcsán megjegyzi, hogy a kifogásolt kommunikáció esetében a terjedelmi korlát általánosságban nem helytálló érv, mivel

⁵⁰ A mulasztások megtevéseinek egyes eseteiben az utólagos tájékoztatás szerepe kapcsán lásd a versenytanács elvi jelentőségű döntéseket tartalmazó dokumentum (http://www.gvh.hu/data/cms1033576/VT_elvi_allasfoglalasok_fttv_2016_03_02.pdf) I.7.2. pontját, miszerint az Fttv. 7. §-a (2) bekezdésének alkalmazása körében sem mellőzhető azon körülmény figyelembe vétele, hogy a kereskedelmi gyakorlat megvalósítója a fogyasztói döntési folyamat azonos szakaszában teszi-e lehetővé további információk fogyasztók általi megismerhetőségét vagy más szakaszban, azzal, hogy a többletinformációk későbbi (a korábbi fogyasztói döntések által már befolyásolt) szakaszban való elérhetővé tétele nem teszi meg nem történné a korábbi szakaszban megvalósult jogsértést. (Vj-9/2010.)

- a pontos, helyes információk nem foglaltak volna több helyet a reklámokban mint a jogsértők („szállás reggelivel” helyett csak „szállás”-t állítani, reggelire való utalás nélkül kevesebb szöveget jelent, továbbá pontosan megjelölni a nemzeti parkok számát csupán egyetlen karakter lett volna, ahogyan az „utazás kényelmes terepjáró dzsippel” szöveg helyett az utasok közreműködése is egyértelműen megjelölhető pár szóval, lásd pl. a „fly and drive jelleggel” kifejezést),
- a honlapi tájékoztatásoknak nincs érdemi terjedelmi korlátja,
- az érintett utazást ismertető katalógusbeli kereskedelmi gyakorlat döntő többsége a program (az útvonal) ismertetése, illetve képek is láthatóak a hirdetésben: a hiányolt információ csak néhány szó (elenyésző, a hirdetés méretének a növelését egyáltalán nem igénylő helyet foglalt volna el a hirdetés egészében).
- egyes kommunikációs elvárásokat az ágazati szabályozás ír elő.

VIII.

Összegzés

140. Az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy ugyan álláspontja szerint mindhárom érintett tényező olyan, amely önmagában is hatással lehet a fogyasztói ügyleti döntésre, de a három tényező valós tartalma együttesen egy egészen más képet nyújt a szolgáltatásról. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a fogyasztók, ha tudták volna már az előzetes tájékozódásuk során, hogy egyes önkéntes utastársak vezetnek, további belépő díjak is felmerülnek az árban foglaltakon túl, illetve az ígért reggeli valójában csak reggeli italt jelenthet egyes motelekben, akkor ezek ismeretében akár egészen más döntést is hozhattak volna az utazásuk tervezése, kiválasztása során.
141. Az eljáró versenytanács tehát megállapítja a Tpvt. 76. § (1) bekezdésének e) pontja alapján, hogy az Unitravel Utazásszervező Kft. 2014-ben és 2015-ben közzétett katalógusában, illetve ugyanebben az időszakban a honlapján az „USA nyugati part és a legszebb nemzeti parkok” elnevezésű körutazással kapcsolatban megtévesztette a fogyasztókat azzal, hogy
- kényelmes terepjáró dzsippel való utazást ígért, miközben a dzsipeket egyes, önkéntesen jelentkező, illetve esetlegesen kiválasztott utasoknak kellett vezetniük, rotációs vagy egyéb, előre nem látott módon, amivel az Fttv. 6. § (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel az Fttv. 3. § (1) bekezdésébe ütköző magatartást tanúsított,
 - azt ígérte, hogy az ár tartalmazza a nemzeti park belépőket, azonban azt nem közölte, hogy ebbe a körbe nem tartoznak bele egyes, a programban szereplő és szükségszerűen meglátogatott állami és indián közösségek által fenntartott parkok, amelyek belépőjét így az ár nem tartalmazta (és ezen programok külön fizetendőként vagy fakultatívként sem kerültek egyértelműen megjelenítésre a kereskedelmi gyakorlatban), amivel az Fttv. 6. § (1) bekezdés c) pontjára figyelemmel az Fttv. 3. § (1) bekezdésébe ütköző magatartást tanúsított,
 - azt ígérte, hogy az ár tartalmazza a reggelit a szállásokon, miközben azt is kommunikálta, hogy külön fizetendő reggelik is vannak, illetve ténylegesen fizetnie kellett az utasoknak a reggeliért vagy csak a reggeli italt tartalmazta az ár, amivel az Fttv. 7. § (1) bekezdésére figyelemmel az Fttv. 3. § (1) bekezdésébe ütköző magatartást tanúsított.
142. Az eljáró versenytanács a jogsértés megállapításán túl bírság kiszabását is indokoltnak tartotta az eljárás alá vonttal szemben, tekintettel a vizsgált magatartás jellegére. Az eljáró versenytanács a bírság összegét a Tpvt. 78. §-a (3) bekezdésének, illetőleg a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének és a Versenytanács Elnökének 2/2015. számú, a bírság mértékének meghatározásával kapcsolatban kialakult versenytanácsi gyakorlatot rögzítő közleményben (a továbbiakban: Közlemény) foglaltaknak megfelelően határozta meg.

143. A Közlemény értelmében a kiszabandó bírság összegének a meghatározása alapvetően négy, egymást követő lépésben történik. Az eljáró versenytanács először meghatározza a bírság kiinduló összegét, majd az adott ügyben figyelembeveendő, a jogsértés súlyát, hatását enyhítő és súlyosító körülmények mérlegelésével meghatározza a bírság alapösszegét. Ezt követően – amennyiben indokolt – az esetleges korrekciós tényezőkre tekintettel megváltoztatja az alapösszeget, végül figyelemmel van a bírság maximális összegére mint korlátra.
144. A jelen ügyben a bírság összegének megállapításakor az eljáró versenytanács a vizsgált kereskedelmi gyakorlattal érintett termékek vizsgált időszakra vonatkozó árbevételéből (annak 5%-ából) indult, mivel
- az összeg tükrözi a magatartás súlyát,
 - a jogsértéshez kapcsolódó reklámköltség egyértelműen nem határozható el, illetve nem ismert, továbbá a jogsértés jellege miatt a bírság alapösszegének meghatározása során jelen ügyben a reklámköltség nem is adna megfelelő viszonyítási alapot, mivel az értékesítési gyakorlatra tekintettel a reklámhordozók költsége elhanyagolható mértékű más reklámeszközökhöz és a potenciális hatásaihoz viszonyítva.
145. A jelen ügyben releváns árbevétel a 18. pont alapján 33.037.856 Ft, annak 5%-a mintegy 1.600.000 Ft.
146. Az eljáró versenytanács kiemelt súlyosbító körülményként vette figyelembe, hogy az eljárás alá vont vállalkozás az adott ágazat szabályai körében alkalmazott jogsértő kommunikációs gyakorlatot, illetve a korábbi (öt éven túli, így a Közlemény 62. és 63. pontjai⁵¹ értelmében önmagában a bírság mértékét növelő korrekciós körülményként nem figyelembe veendő) versenyfelügyeleti eljárásokra is tekintettel különösen ismerhette volna a kommunikációs elvárásokat, így az eljárás alá vont magatartása nagy fokban felróható, nem éri el az adott helyzetben általában elvárható magatartási mércét, nem felel meg a társadalom értékítéletének.
147. Az eljáró versenytanács
- közepes mértékű enyhítő körülményként vette figyelembe, hogy az eljárás alá vont módosította a kereskedelmi gyakorlatát a versenyfelügyeleti eljárás indulását követően,
 - kis mértékű enyhítő körülményként vette figyelembe, hogy az eljárás alá vont a honlapján utalt arra, hogy a helyi indián közösség felügyelete alatt álló parkok belépőjét külön kell fizetni.
148. E körülményekre tekintettel az eljáró versenytanács a bírság alapösszegét is 1.600.000 Ft-ban állapította meg.
149. Végezetül az eljáró versenytanács a fentieknek megfelelően kalkulált bírságösszeget megvizsgálta abból a szempontból is, hogy a speciális és generális prevenció elveit figyelembe véve az – figyelemmel az ügy összes körülményeire – kellő mértékű elrettentő erőt képvisel-e, valamint, hogy nem haladja-e meg a törvényi maximumot. A jelen ügyben a bírság maximum a vállalkozás 2015-ben elért nettó árbevétele (3.032.131.000 Ft) alapján 303.213.100 Ft, így megállapítható, hogy a kiszabott bírság mértéke meg sem közelíti a törvényi korlátot. A figyelembe vehető szempontokra tekintettel a bírság fentiek szerinti alapösszegének módosítását az eljáró versenytanács nem tartotta szükségesnek, illetve indokoltnak.

⁵¹ [...] a leggyakoribb és jelentős (az alapösszeget okkal és jogszerűen növelő) korrekciós tényező az eljárás alá vont visszaeső volta, a jogsértés ismétlődő jellege. A bírság összegét ebben az esetben a GVH a korábbi jogsértés(ek) súlyosságával, számával arányosan növeli meg. [...]. A speciális és generális prevenció elveire tekintettel a GVH a kérdéses határozatot megelőző öt évben kihirdetett határozatokra korlátozza a korábbi jogsértések figyelembe vételét.

IX.

Egyebek

150. A bíróságot a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül kell megfizetni a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557-00000000 számú bírságbevételi számlája javára, függetlenül attól, hogy a határozattal szemben keresetet terjesztenek-e elő.
151. A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 332. §-ának (2) bekezdése szerint a keresetlevél benyújtásának a végrehajtásra nincs halasztó hatálya, a felperes azonban a keresetlevélben a végrehajtás felfüggesztését kérheti. A végrehajtást a kérelem elbírálásáig a Versenytanács nem foganatosíthatja.
152. A bírásznak a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557-00000000 számú bírságbevételi számlája javára történő befizetésekor a közlemény rovatban feltüntetendő az eljárás alá vont neve, a versenyfelügyeleti eljárás száma, a befizetés jogcíme (bírság).
153. A Tpvt. 44. §-a alapján a Ket. versenyfelügyeleti eljárásra is irányadó 140. §-ának (1) bekezdése értelmében a végrehajtást megindító hatóság vagy a bíróság függesztheti fel a végrehajtást. A Ket. 140. §-ának (3) bekezdése szerint a végrehajtást megindító hatóság a kötelezett kérelmére kivételesen akkor függesztheti fel a végrehajtást, ha a kötelezett a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta, és a kötelezettet a végrehajtási eljárás során korábban nem sújtották eljárási bírsággal.
154. A Ket. 132. §-ának (1) bekezdése szerint a pénzfizetési kötelezettségének határidőre eleget nem tevő késedelmi pótlékot köteles fizetni. A (2) bekezdés szerint a késedelmi pótlék mértéke minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része.
155. A bíróság és a késedelmi pótlék meg nem fizetése esetén a Gazdasági Versenyhivatal megindítja a határozat végrehajtását. Az eljáró versenytanács tájékoztatja a kötelezettet, hogy a Tpvt. 90/A. §-ának (1) bekezdése alapján a Gazdasági Versenyhivatal által kiszabott, teljesítési határidőben meg nem fizetett bírság (valamint a meg nem fizetett bírság után felszámítandó és meg nem fizetett késedelmi pótlék) behajtása iránt az állami adóhatóság intézkedik.
156. A határozat elleni jogorvoslati jogot a Tpvt. 83. §-ának (1) bekezdése biztosítja.

Budapest, 2016. október 12.

dr. Szoboszlai Izabella s.k.
előadó versenytanács tag

Dr. Bara Zoltán s.k.
versenytanács tag

dr. Miks Anna s.k.
versenytanács tag

MELLÉKLET

I. számú melléklet: A vizsgált katalógusok tartalma

I.1. A 2014-es katalógus tartalma az érintett utazások kapcsán

USA West – legszebb nemzeti parkok, 14nap/12 éj

Természeti csodák nyomában – látványos túrákkal

1. nap: kora d.u. érkezés Los Angelesbe, utazás a Mojave sivatagon át Nevada fővárosába, Las Vegasba. Szállás elfoglalása

2. nap: Zion nemzeti park

Megcsodáljuk a Virgin River által kivájt szűk Zion Canyon-t, estére beériünk Kanab-ba. (kb. 280 km)

3. nap: Grand Canyon-Marble Canyon

A látványos Kaibab erdő érintésével vezet utunk Arizona ill. a Grand Canyon felé. Szállás Page-ban (2 éj).

(kb. 330 km)

4. nap: GLEN Canyon/Lake Powell-PARIA hasadék

A hosszanti Powell-tó partján elterülő „nemzeti pihenőkörzetben” felkeressük az Antilope-Canyont, majd du. Paria erősen szabdalt, csodálatos vidékét fedezzük fel. (kb. 120 km)

5. nap: Monument Valley- a Navajok földjén

Utunk során ősi Navajo indián emlékekkel ismerkedünk. Estére Moab városkába érünk, itt szállás 2 éjre. (kb. 440 km)

6. nap: Arches Nat. Park/Utah csodája

Az Arches N. Parkban döbbenetes látványban lesz részünk. Késő du. és este séta lehetőség Moab városkában. (kb. 60 km)

7. nap: Canyonlands Nat. Park- Capitol Reef Nat. Park

Két folyó, a Colorado és a Green River alakította ki azt a vadregényes labirintusszerű kanyonvidéket. Késő du-ra érünk a Capitol Reef Nat. Parkhoz. Torrey-ban, a Capitol Reef mellett épült kedves városkában (1 éj szállás) (kb. 300 km).

8. nap: Grand Staircase Nat. Monument-Kodachrome State Park

A hatalmas kiterjedésű Grand Staircase/Escalante változatos tájaival ismerkedünk. Szállásunk a Bryce Canyon bejáratához közel lesz (kb. 220 km)

9. nap: Bryce Canyon N. Park- Las Vegas

Élménydús túrát teszünk Bryce Canyon lángoló vörös és rózsaszín sziklaképződményei között. Délután utazunk vissza a kaszinóvárosba, Las Vegasba. (kb. 380 km)

10. nap: Death Valley Nemzeti Park

A Halál Völgy a rendkívüli szélsőségek vidéke, egy lesüllyedt teknő a földkéregben. Estére egy közép-kaliforniai kisvárosba érünk, a Sequoia N.P. közelébe, ahol szállásunk lesz. (kb. 560 km)

11.nap: Sequoia Nemzeti Park

Kalifornia magas hegylánca, a Sierra Nevada egyik fő attrakciója a Sequoia N.P. Rövid túrákat teszünk az ősvadonban. A túrák után dél felé utazunk Los Angelesbe, szállás LA északi elővárosában. (kb. 400 km)

12. nap: Csendes-óceán mentén/Los Angeles I. Santa Barbara Malibu, Santa Monica (móló), Venice (díszparkok) –rövid sétákkal. Majd megtekintjük az elegáns Beverly Hills művészeti és üzleti negyedét. (kb. 220 km)

13. nap: Los Angeles II.

A filmszallagok városrészébe, Hollywood-ba utazunk. Végül LA történelmi belvárosával ismerkedünk. Kora du. érkezés a reptérre és utazás haza.

Időpont: 2014.okt. 9-22.

Részvételi díj: 4 fő/szoba elhelyezéssel: 289 500 Ft

2 fő/szoba elhelyezéssel: 339.500 Ft

illeték+jegykiállítási díj: 129.900 Ft

Ár tartalmazza:

- kényelmes szállások reggelivel
- utazás kényelmes terepjáró dzsippel
- repülőjegy (frankfurti átszállással)
- Unitravel és helyi idegenvezetők
- Nemzeti park belépők(!)

Külön fizetendő: Főétkezések (+3 reggeli)

Elhelyezés: színvonalas és karakteres természetközeli motelek/fogadók (7 éj) tágas, fürdő/WC-s szobákban.

Elővárosi lodge-okban (pl. Travelodge 3 éj)

Las Vegas központi fekvésű Baymont Inn-ben (2 éj)

I.2. A 2015-ös katalógus tartalma az érintett utazások kapcsán

USA West – legszebb nemzeti parkok, 14nap/12 éj

Természeti csodák nyomában – látványos túrákkal

1. nap: kora d.u. érkezés Los Angelesbe, utazás a Mojave sivatagon át Nevada fővárosába, Las Vegasba. Szállás elfoglalása

2. nap: Zion nemzeti park

Megcsodáljuk a Virgin River által kivájt szűk Zion Canyon-t, estére beérünk Kanab-ba. (kb. 280 km)

3. nap: Grand Canyon-Marble Canyon

A látványos Kaibab erdő érintésével vezet utunk Arizona ill. a Grand Canyon felé. Szállás Page-ban (2 éj). (kb. 330 km)

4. nap: GLEN Canyon/Lake Powell-PARIA hasadék

A hosszanti Powell-tó partján elterülő „nemzeti pihenőkörzetben” felkeressük az Antilope-Canyont, majd du. Paria erősen szabdalta, csodálatos vidékét fedezzük fel. (kb. 120 km)

5. nap: Monument Valley- a Navajok földjén

Utunk során ősi Navajo indián emlékekkel ismerkedünk. Estére Moab városkába érünk, itt szállás 2 éjre. (kb. 440 km)

6. nap: Arches Nat. Park/Utah csodája

Az Arches N. Parkban döbbenetes látványban lesz részünk. Késő du. és este séta lehetőség Moab városkában. (kb. 60 km)

7. nap: Canyonlands Nat. Park- Capitol Reef Nat. Park

Két folyó, a Colorado és a Green River alakította ki azt a vadregényes labirintusszerű kanyonvidéket. Késő du-ra érünk a Capitol Reef Nat. Parkhoz. Torrey-ban, a Capitol Reef mellett épült kedves városkában (1 éj szállás) (kb. 300 km).

8. nap: Grand Staircase Nat. Monument-Kodachrome State Park

A hatalmas kiterjedésű Grand Staircase/Escalante változatos tájaival ismerkedünk. Szállásunk a Bryce Canyon bejáratához közel lesz (kb. 220 km)

9. nap: Bryce Canyon N. Park- Las Vegas

Élménydús túrát teszünk Bryce Canyon lángoló vörös és rózsaszín sziklaképződményei között. Délután utazunk vissza a kaszinóvárosba, Las Vegasba. (kb. 380 km)

10. nap: Death Valley Nemzeti Park

A Halál Völgy a rendkívüli szélsőségek vidéke, egy lesüllyedt teknő a földkéregben. Estére egy közép-kaliforniai kisvárosba érünk, a Sequoia N.P. közelébe, ahol szállásunk lesz. (kb. 560 km)

11.nap: Sequoia Nemzeti Park

Kalifornia magas hegylánca, a Sierra Nevada egyik fő attrakciója a Sequoia N.P. Rövid túrákat teszünk az ősvadonban. A túrák után dél felé utazunk Los Angelesbe, szállás LA északi elővárosában. (kb. 400 km)

12. nap: *Csendes-óceán mentén/Los Angeles I. Santa Barbara Malibu, Santa Monica (móló), Venice (díszparkok) –rövid sétákkal. Majd meglepetésként az elegáns Beverly Hills művészeti és üzleti negyedét. (kb. 220 km)*

13. nap: *Los Angeles II.*

A filmszínház városrészébe, Hollywood-ba utazunk. Végül LA történelmi belvárosával ismerkedünk. Kora du. érkezés a reptérre és utazás haza.

Időpont: okt. 9-22.

Tervezett létszám: 16-22 fő

Felár: 11-15 főig: 13900 Ft

Részvételi díj: 4 fő/szoba elhelyezéssel: 319.000 Ft

3 fő/szoba elhelyezéssel: 349.500 Ft

2 fő/szoba elhelyezéssel: 369.500 Ft

Reptéri illeték és üzemanyag felár: 139.900 Ft

Ár tartalmazza:

- *kényelmes szállások reggelivel*
- *utazás kényelmes terepjáró dzsippel*
- *repülőjegy*
- *Unitravel és helyi idegenvezetők*
- *Nemzeti Park belépők (!)*

Külön fizetendő: főétkezések (+3 reggeli)

Elhelyezés: színvonalas és karakteres motelekben, hotelekben

II. számú melléklet: Az utasoknak küldött visszaigazolások részletes adatai a megrendelések tükrében⁵²

Utas	Szerződéskötés „helye”	Indulási időpont	Utastájékoztató kiküldésének időpontja	Megrendelés időpontja	Visszaigazolás időpontja
1.	Partner iroda	2014.04.24	2014.03.13	2013.12.30	2014.01.02
2.	Partner iroda	2014.04.24	2014.03.13		
3.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.04.24	2014.03.13	2014.01.07	2014.01.07
4.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.04.24	2014.03.13		
5.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.04.24	2014.03.13	2014.01.22	2014.01.22
6.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.04.24	2014.03.13	2014.01.22	2014.01.22
7.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.04.24	2014.03.13		
8.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.04.24	2014.03.13		
9.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.04.24	2014.03.13		
10.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.04.24	2014.03.13	2014.01.30	2014.01.31
11.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.04.24	2014.03.13		
12.	Partner iroda	2014.04.24	2014.03.13	2014.02.10	2014.02.11
13.	Partner iroda	2014.04.24	2014.03.13		
14.	Partner iroda	2014.04.24	2014.03.13	2014.02.19	2014.02.19
15.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.10.09	2014.09.29	2014.03.27	2014.03.28
16.	Partner iroda	2014.10.09	2014.09.29	2014.03.31	2014.04.01
17.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.10.09	2014.09.29	2014.04.17	2014.04.18
18.	Partner iroda	2014.10.09	2014.09.29	2014.05.14	2014.05.16
19.	Partner iroda	2014.10.09	2014.09.29	2014.06.20	2014.06.23
20.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.10.09	2014.09.29	2014.07.01	2014.07.02
21.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.10.09	2014.09.29		
22.	Partner iroda	2014.10.09	2014.09.29	2014.07.03	2014.07.03
23.	Partner iroda	2014.10.09	2014.09.29		
24.	Partner iroda	2014.10.09	2014.09.29	2014.07.09	2014.07.10
25.	Partner iroda	2014.10.09	2014.09.29		
26.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.10.09	2014.09.29	2014.07.14	2014.07.14
27.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.10.09	2014.09.29		
28.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.10.09	2014.09.29	2014.08.11	2014.08.12
29.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.10.09	2014.09.29		
30.	Partner iroda	2014.10.09	2014.09.29	2014.08.11	2014.08.12
31.	Partner iroda	2014.10.09	2014.09.29		
32.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.10.09	2014.09.29	2014.08.13	2014.08.14
33.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2014.10.09	2014.09.29		
34.	Partner iroda	2015.05.03	2015.04.21	2014.12.15	2014.12.16
35.	Partner iroda	2015.05.03	2015.04.21		
36.	Partner iroda	2015.05.03	2015.04.21	2014.12.18	2014.12.18
37.	Partner iroda	2015.05.03	2015.04.21		
38.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.05.03	2015.04.21	2015.01.06	2015.01.06
39.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.05.03	2015.04.21	2015.01.09	2015.01.09
40.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.05.03	2015.04.21		
41.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.05.03	2015.04.21	2015.01.20	2015.01.20
42.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.05.03	2015.04.21	2015.01.22	2015.01.22
43.	Partner iroda	2015.05.03	2015.04.21	2015.01.23	2015.01.23
44.	Partner iroda	2015.05.03	2015.04.21		
45.	Partner iroda	2015.05.03	2015.04.21	2015.02.04	2015.02.05
46.	Partner iroda	2015.05.03	2015.04.21	2015.02.06	2015.02.06
47.	Partner iroda	2015.05.03	2015.04.21	2015.02.12	2015.02.13
48.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.05.03	2015.04.21	2015.02.20	2015.02.20
49.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.05.03	2015.04.21	2015.03.13	2015.03.13

⁵² VJ/15-32/2016. számú adatszolgáltatás melléklete

50.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.05.03	2015.04.21		
51.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.05.03	2015.04.21	2015.03.20	2015.03.20
52.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.05.03	2015.04.21		
53.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.10.09	2015.09.21	2015.03.19	2015.03.19
54.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.10.09	2015.09.21		
55.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21	2015.04.17	2015.04.17
56.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21		
57.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21	2015.05.12	2015.05.12
58.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21		
59.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21	2015.05.14	2015.05.14
60.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21		
61.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21	2015.05.22	2015.05.23
62.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21		
63.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.10.09	2015.09.21	2015.05.27	2015.05.27
64.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.10.09	2015.09.21	2015.05.27	2015.05.27
65.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21	2015.06.23	2015.05.27
66.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21		
67.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21	2015.06.27	2015.06.27
68.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21		
69.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21		
70.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21	2015.07.07	2015.07.07
71.	Partner iroda	2015.10.09	2015.09.21		
72.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.10.09	2015.09.21	2015.07.14	2015.07.14
73.	Unitravel Utazásszervező Kft.	2015.10.09	2015.09.21		